

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

Liber Secvndvs De Potentiis Animæ In Commvni, Ac Etiam Vegetantis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

LIBER SECVNDVS DE POTENTIIS ANIMÆ IN COMMVNI, AC ETIAM VE- GETANTIS.

Voniam anima principium est operandi, oportet, vt aliqua potentias vendicer, per quas suas operationes exerceat, & ideo postquam dictum est de animæ substantia, consequenter dicendum est de potentijs illius: sed primo ingressu more nostro dicemus in communi per capita tria, in particulari verò toto reliquo libro: de hac autem re pauca habemus ab Aristotele: tetigit verò obiter lib. 2. de Anima, in cap. 3. & principio capitis quarti, sed copiosius disputatur à D. Thoma 1. p. quæst. 77. & alijs in discursu citandis.

CAPVT I.

Vtrum potentie anima distinguantur ab eius essentia.

1. Arguitur pro parte negatiue.

2. Arguitur pro affirmatiue. De hac notatione vide dist. 41. Metaphys. lect. 3. in 9. & disputat 4. in fine.

3. Prima opinio omnes distinctiones negans. Secunda negans formalem.

Q Væstio hæc ex parte videri potest Metaphysica, hic verò tractanda est, vt pote necessaria maximè ad inuestigandam essentiam facultatum animæ, actota illa rationibus physicis differitur. Est autem perdifficilis, quoniam hætenus dictum est, vnam, & eandem animam esse principium essendi, & operandi: potentia autem nihil aliud est, quàm ipsum operandi principium: ipsa ergo anima est sua potentia, neque oportet fingere multipliciter, vbi necessitas non vrget, hic autem est nulla. Nam quidquid anima efficit media entitate sibi addita, potest se sola operari. In contrarium est, quia videtur repugnare limitationi, atque imperfectioni creaturæ, vniuersa per suam substantiam immediatè operari. Pro solutione notandum est, nomen potentie extendi solere ad quæcumque aptitudinem, seu capacitatem rei, quomodo dicitur materialis substantia habere potentiam, vt extendatur per quantitatem, & rem quantam esse in potentia ad diuisionem: at de his potentijs certum est non distingui à rebus, quarum sunt potentie. Nam si qualibet rei aptitudo, aut capacitas à re ipsa realiter distingueretur, processus esset infinitus, veluti si substantia, v. g. ponatur capax quantitatis per potentiam à se distinctam, ea potentia esset capax per aliam, & sic in infinitum: sunt igitur hæ aptitudines merè passivæ, à subiecto indistinctæ, & negationes seu non repugnantie, quæ consequuntur conditionem subiecti: difficultas ergo est de potentijs operatiuis animæ, de quibus variæ sunt opinionēs.

Prima opinio est, nullo modo distingui potentias ab anima, sed ipsam esse suum intellectum, suum sensum, &c. Ita Gregor. in 2. dist. 16. Gabr. art. 2. p. 2. cum Ocham 2. quæst. 24. Marfil. quæst. 22. art. 2. notab. 5. & idem præmiserat in quæst. 16. art. 3. suppositione 4. Saxonia lib. 2. de Anima, & Buridan. quæst. 6. Secunda opinio est distingui formaliter, non verò realiter. Ita Scot. in 1. dist. 16.

Suarez de opere sex dierum.

& in 4. dist. 12. quæst. 3. & dist. 16. Thomas de Garbo in summa tractatu 5. quæst. 2. art. 3. Tertia opinio ait potentias animæ vegetantis ab ea non distingui, maxime verò sensitiuas, atque intellectiuas: sic D. Bonauentura in 1. dist. 3. 2. p. distinctionis. Dur. in 1. dist. 2. quæst. 2. Ratio illius est, quia actus vegetatiuæ partis sunt producere, & adgenerare substantiam, quæ, inquit, non possunt conuenire accidentali potentie etiam in virtute substantie. Quarta opinio vniuersim potentias animæ distinguit realiter ab illa. Ita Diuus Thomas 1. part. quæst. 77. art. 1. & quæst. 54. art. 3. de Angelis differendo ait, nullam potentiam operatiuam substantiæ creatæ esse idem realiter cum eius essentia, quod sequuntur communiter Thomistæ, Caiet. dictu locu, Capreolus in 1. dist. 3. quæst. 4. Soto in cap. de proprio, quæst. 2. & Iauellus hic quæst. 10. accedunt Thomas de Argentina in 2. dist. 3. Egid. quodlib. 3. quæst. 10. Heruæus quodlib. 1. quæst. 9. & alij, Marfil. Ficinus lib. 10. de Theologia Platonis, qui asseruerat esse sententiam Platonis, & Plotini in Timæo. Ex Aristotele verò tantum habemus, quod hæc potentias vocet qualitates, numeretque in secunda specie, quem imitatur Simplicius cap. de Qualitate, Damascen. etiam in sua logica cap. 51. Et Commentator etiam alibi dixit animam diuidi in suas potentias, sicut pomum in odorem, & saporem.

Est pro solutione notandum, esse in animatis operationes cum rebus inanimatis communes omnino: alias in quibus proportionaliter solum conueniunt: alias, in quibus differunt: conueniunt quidem in actionibus primarum qualitatum, & earum etiam, quæ ex temperamento primarum immediatè procedunt: proportionaliter verò aisi milantur in generatione, vel ad generatione substantiæ: generatio enim, & nutritio viuētis habent quandam proportionalem similitudinem cum productione, & ad generatione ignis: differunt verò in propria ratione vitæ, vt in cognitione, & appetitu in distributione cibi, & modo nutritionis: quæcumque ergo attinet ad actiones primas, eadem est de animatis, & inanimatis ratio. Nam per easdem qualitates fiunt, de quibus constat apertè esse realiter à substantia distinctas. De operationibus secundi generis est proportionalis ratio: nam in generatione, vel ad generatione substantiæ tam in rebus animatis, quàm in inanimatis, duo sunt distinguenda, scilicet dispositio materiæ, & inductio substantialis formæ: primum fit medijs accidentibus. Secundum immediatè à forma substantiali, de quo latè in sequentibus agendo de potentijs vegetantibus.

De tertio ergo genere operationum, quæ sunt accidentales, & propriæ viuētium, sit prima conclusio. Potentiæ, quæ ad has operationes ordinantur, distinguuntur ex natura rei ab ipsa anima. Est contra Nominales, & videtur certa. Nam Patres communiter in hoc distinguunt creaturæ à Deo, quod in Deo idem sint essentia, potentia, & operatio.

G 2 Ratio,

Constructi formalem. Tertia negans solum quod potentias generandi.

Quarta vniuersim.

3. Notatio triplicis operationis, ac principii eius pro solutione.

4. Prima assertio affirmatiua. Probatur ex Patribus.

ratio, in creaturis vero distinguantur. Ita Divus Dionysius de caelesti Hierarchia, cap. 11. loquens de Angelis. Idem D. August. 6. de Trinit. c. 6. ubi inquit, animam humanam deficere à simplicitate diuina propter multitudinem operationum, & virtutum, & lib. 15. cap. 7. ait, mentem distingui ab anima, & potentiam hominis non hominem esse, sed aliquid hominis. D. etiam Anselm. libr. de casu diaboli dicit, etsi potentia non sint substantia non tamen esse nihil. Idem libr. de concordia praescientiae, & praedestinationis, cap. vlt. consentiunt Theologi fere omnes à Nominalibus. Et ratione patet. Nam vitales potentiae vt potentiae sunt, habent distinctam rationem, & definitionem ab ipsa anima, in quantum anima est: ergo distinguuntur ex natura rei. Patet antecedens, quia anima, vt anima est, essentialiter ordinatur ad corpus, potentia vero vt potentia essentialiter ad operationem. Secundo, haec ipsae potentiae distinguuntur ex natura rei inter se: ergo & ab anima. Patet assumptum de intellectu, & voluntate, aliter enim recte diceremus, intellectus amat, voluntas intelligit. Item quis dicat visum, & tactum non distingui, cum vnus separabilis sit ab altero, quis appetitum sensitiuum, & intellectum non distinguat, inter quos tanta est repugnantia, quanta describitur ab Apostolo ad Rom. 7. & ad Gal. 5. Denique habitus facultatum rationalium distincti sunt, fides nimium, & charitas, vt ipsa fides docet: ergo & illa saltem sunt inter se distinctae: ergo & ab anima: nam si identificarentur vni tertio, identificarentur inter se, quod si rationales distinguuntur aliis quoque distingui necesse est, cum non sit dispar ratio.

Probatur
etiam ratio
ne.
primo.

2. Inductio-
ne.

3. Exemplo.

5. Secunda as-
sertio, de qua
latius disp.
18. Metaph.
scilicet, & spe-
cialiter in o-
pere de ange-
lis 1. c. 1. 3.
c. 1. 4. c. 24.

Secunda conclusio. Probabilis est potentias animae distingui realiter ab illa. Haec est contra secundam opinionem Scoti, & aliorum. Eam tamen sequitur D. Thom. ac suadet probabiliter: praecipuum fundamentum surgit ex ratione creaturae, cuius substantia vt pote limitata non videtur esse posse principium tam multarum actionum, quas in viuientibus experimur. Argumentari etiam possumus ad hominem Scotum, quoniam iuxta ipsius doctrinam inter essentiam, & potentiam est distinctio formalis: ergo in creaturis maior esse debet. Item eadem est ratio de operatione, & virtute, sed operationes sunt accidentia ab ipsa anima realiter distincta: ergo. Praeterea habitus perfectantis animam sunt distincti ab ipsa anima, cum de nouo acquirantur, & deperdantur, & inter se etiam distincti sunt, quia vel perficiunt diuersas potentias, vel eandem secundum diuersas operationes: ergo signum est potentias ipsas esse distinctas. Et haec sententia consonat fidei, quae docet actus intellectus, & voluntatis, nempe fidei, & charitatis, & earum habitus esse diuersos: ergo ipsae potentiae sunt distinctae inter se, vnde concursus, quem praebet Deus intellectui, distinctus est ab illo, quem praebet voluntati: ergo. Facit etiam illud Luc. 10. Diliges Dominum Deum tuum ex tota anima tua, & ex omnibus viribus, &c. Vbi potentias animae vocat vires illius, & numerat illas, vt distinctas ab anima. Et isto modo exponunt multi illud Psalmi, Benedic anima mea Domino, & omnia, quae intra me sunt. Tandem ordo naturae, & artis attestantur huic veritati, ars enim ad diuersas actiones diuersa adinuenit instrumenta, & natura ad diuersas operationes naturales, diuersas praebet virtutes, vt experientia docet. Ratio dubitandi in principio posita non vrget, quia distinctio quidem asserenda non est sine necessitate, sed neque etiam querenda est ad hoc mathematica ratio, & in philosophia rationes factae sunt sufficientes ad conclusionem dictam asserendam.

Rogabis, vtum saltem diuinitus potentiae animae possint ab illa separari, multi negant, vt Ca-

ietanus 1. part. quaest. 54. Capreolus in 1. distinct. 3. quaest. 3. infirmat D. Thom. de spiritualibus creaturis articulo vltimo ad septimum. 1. 2. quaest. 110. artic. 4. ubi ait non posse intelligi animam sine potentijs. Et probatur. Nam quod realiter adinuenit distinctam, non necessario arguit separabilitatem. Relatio enim & terminus sunt distincti, neque tamen possunt separari, quia habent intrinsecam connexionem, inter potentiam autem & essentiam est summa vnio. Et confirmatur. Nam de essentia propriae passionis esse videtur dicta inseparabilitas.

Probabilis tamen oppositum, quod defendit Ferrar. 2. contra. ca. 65. Soto supra cap. de proprio, imò in 4. distinct. 9. quaest. 2. artic. 5. dicit esse certum secundum fidem passionem esse separabilem à substantia, quia in sacramento Eucharistiae manet propria passio panis, nutrit enim, &c. Haec vero opinio ex eo probatur, quia nulla est implicatio contradictionis in eare: sunt enim animae, cuiusque potentiae entitates distinctae, neque vna essentialiter pendet ab altera: probatio autem de sumpta ab Eucharistia ostendit quidem hoc esse consonum illi mysterio, non tamen est cur dicatur de fide. Namque S. Thom. 3. part. quaest. 75. articulo sexto, ad vltimum ait, operationes consequentes substantiam panis conueniunt accidentibus miraculose, ac si manerent ibi potentiae ad illas.

Ad argumentum ergo alterius opinionis respondetur ex sola distinctione reali non colligi separabilitatem, si addeat essentialis dependentia, qualis inter relationem, & terminum intercedit. Ad confirmationem dicitur cum D. Thom. 1. 2. supra separata potentia, verbi gratia, intellectu, adhuc animam fore intellectiuam non formaliter, sed radicaliter: atque hoc est differentia inter passionem, & accidentia communia natu. Inter inseparabilia, quod passionem radicecentur in essentia, non vero accidentia, & ideo quantum est ex vi essentiae passio non potest naturaliter separari: alia vero accidentia possunt. An autem separato semel intellectu, verbi gratia, ab anima sibi relicta dimanaret alius intellectus, capite tertio dicitur. An rursus intellectus fortè separatus posset intelligere, sicut calor calefacere, negandum omnino, quia actio vitalis intrinsece pendet à primo principio vitae, sine quo proinde exerceri non potest. Diximus de hoc nonnulla in 2. Physicorum, & 4. 3. dicemus etiam in cap. sequenti.

CAPVT II.

Vtrum potentiae distinguantur per actus, & obiecta.

HABET anima quaelibet diuersitatem magnam operationum, vt discurrendo per singulas facile constare potest, ad quas exercendas diuersis indiget potentijs, & distinctis organijs quae in viuientibus esse experimur: quare postquam dictum est de entitate potentiarum, dicendum sequitur de earum distinctione, quam quidem ex obiectis, & actibus sumere non videntur. Primo, quia actus, & obiecta posteriora sunt potentijs, & illis multum extrinseca. Secundo, quia distinctiuum, & constitutiuum rei debet esse quod certum & indiuisibile, actus a. & obiecta, quae ad vnā potentiam pertinent, sunt innumeris, & diuersi: ergo impossibile est ex his sumi vnitatem potentiae, aut distinctionem. Tertio specificatiuum est vnum tantum: erit ergo in praesenti specificans potentiam, vel actus, vel obiectum, & non vtrumque: nulla est autem ratio, cur sit potius vnum, quam aliud: ergo neutrum erit. Quarto si potentiae distinguerentur per obiecta, non

SVARE Z
de Angelis, op
re 6. dicitur, et
anima.

THOMAS

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

non esset maior distinctio in potentijs, quam in obiectis, neque e contrario, oppositum autem constat, nam voluntas, & intellectus realiter distinguuntur, & tamen eorum obiecta tantum distinguuntur ratione: & e contra albedo, & nigredodistinguuntur realiter, tamen potentia ad illas tendens est eadem. Quinto, si per obiecta potentia distinguantur, omnes potentia, quæ idem obiectum habent, eiusdem erunt speciei, vt visus equi & hominis, intellectus hominis, & Angeli, quod tamen videtur falsum. Sexto, si potentia specificarentur ab obiectis, etiam actus specificarentur, quia sicut potentia versantur circa obiecta, ita & actus. Consequens autem est falsum: alias potentia, & actus circa idem obiectum eiusdem speciei essent. Septimo, duæ potentia distinctæ versari possunt circa idem obiectum: ergo non distinguuntur ex obiecto. Consequentia clara est: antecedens vero probatur. Nam voluntas, & intellectus versantur circa bonum, illa amando, hic cognoscendo. Visus etiam percipit colorem, & phantasia illud imaginatur. Octavo habitus distinguuntur à potentia specificæ, distinguuntur autem inter se per actus, & obiecta: ergo non potentia. Probat consequentia, quia duæ res distinctæ speciei non possunt habere idem specificans, aut distinctum.

In hac questione sermo est de distinctione formali, & specificæ, non de materiali, & numerica: illam ergo defumendam esse ex actibus, & obiectis, Aristoteles affirmavit, & cum eo Philosophi omnes, id quod negari non potest, visus enim ab auditu ideo distinguitur, quia vnus ordinatur ad videndum colores, alius vero ad audiendum sonos. Item actus sunt effectus potentiarum, ex affectu a. ad quare diuerso colligi potest diuersitas causæ. In artificialibus quoque instrumenta distinguuntur ex diuersis actionibus ad quas destinantur: potentia autem sunt instrumenta naturæ: ex actibus ergo distinguenda sunt.

Quocirca de questione, an est, minime certatur. Sed de modo est difficultas. Nam quidam aiunt potentias distingui per actus à posteriori tantum, tanquam per effectus. Ita Philoponus l. 2. de Anima, quem sequitur Venetus, & Apollinaris, Iandunus q. 8. Caietan. Thienen. text. 29. & 33. Alij tamen volunt distingui potentias per actus à priori, vt causam tamen extrinsecam, & non specificantem. Ita Heræus quodlib. 1. quest. 12. Alij tenent distingui potentias per actus intrinsecos, & essentialiter, non quod ipsi actus, & obiecta sint differentia intrinsecos constituentes potentias, sed quod in coaptatione ad actus, & obiecta consistat intrinseca differentia specificæ, & distinguens potentias. Hæc est D. Thomæ sententia 1. p. quest. 77. a. 7. & Alexandri Aphrodisi. citat. text. 33. sequunturq. Caiet. Nimphus, & Egidius, & alij. Item Ferrar. 4. contra Gentiles, cap. 24. s. pro huius. Estque mens Aristotelis in eo text. 33. & 2. Ethicorum text. 16. Veraque sententia, in cuius explicatione prius dicemus de modo, quo specificantur, & distinguuntur potentia, deinde quomodo specificentur actus.

Notandum ergo duplicem esse potentiam, actiuam, & passiuam: actiuam dicitur quæ ad agendum ordinatur. Hæc autem duplex distinguitur. Nam alia est agens actione transeunti, vt calor, alia immanenti, vt intellectus, & conueniunt, quod vtrique agit circa aliud, sed differunt, quod prima agit circa aliud, vt subiectum producendo in illo formam similem. Secunda vero circa illud nihil agit, sed respiciat tantum, vt obiectum, quod cognoscit vel amat, &c. atque hæc potentia pure actiuæ non est, sed semper habet aliquid admixtum passiuæ.

Francisc. Suarez de Anima.

Potentia passiuæ dicitur illa, quæ potest aliquid recipere: aliquando quidem formam physicam proprie dictam, seu terminum alterationis physicæ, & naturalis, aliquando vero formam solummodo perfectiuam, nullamque præiacentem admittendo, vt sensus recipit speciem, atque huiusmodi potentia passiuæ admiscetur actiuæ immanenti, quia prius indiget receptione alicuius formæ: vt deinde eliciat actum, quem postea etiam recipit, vt dicemus libro sequenti, agendo de potentijs cognoscentibus.

Ex quibus colligitur differentia inter has potentias, quod actiuæ transeunte, sit operatiua sui obiecti, actiuæ vero immanenti, minime habent enim se huiusmodi potentia in se habentia prædictæ, & speculatiuæ, practica enim operatur suum obiectum, vt ars ædificandi efficit domum, scientia vero speculatiua supponit obiectum, & illud contemplatur: sic calor, quia est potentia transeunter agens, calorem facit, quem pro obiecto habet, tactus vero calorem non facit, sed illum sentit, & cognoscit: omnis igitur potentia actiuæ operatur circa suum obiectum, diuerso licet modo. At vero potentia passiuæ non operatur, sed recipit aliquid, & ab aliquo, ac quod recipit habet propriam rationem obiecti respectu illius: nam ad id primo, & per se ordinatur. Sic potentia materię ordinatur ad receptionem formæ, & illam habet pro obiecto, quamuis etiam id à quo recipit aliquando dicatur obiectum, vt in potentijs cognoscentibus obiectum dicitur à quo potentia immutatur.

Secundo est notandum potentiam à natura dari non propter se, sed vt enti iam existenti deferuiat, vel ad agendum, vel ad recipiendum aliquid. Vnde extrinseci illo genere rerum, quod in capite de relatione in logica distinguebamus, potentia omnes computandæ sunt in medio generarum, quæ nec omnino absolutæ sunt, nec omnino respectiuæ, sed simpliciter absolutæ, ordinatæ tamen ad aliud, vt ad finem. Ex quibus colligitur potentiam habere essentialem habitudinem ad obiectum, & operationem, diuerso tamen modo, nam obiectum respicit, vt finem extrinsecum, operationem actem, vt intrinsecum, qui tamen duo fines non sunt, sed integrantes vni.

His suppositis est conclusio: Omnis potentia animæ specificatur intrinsecè, ex coaptatione, quam habet ad operandum circa suum obiectum, & per hanc etiam distinguitur ab alijs. Hæc conclusio satis probata manet ex dictis hic, & ex simili de specificatione animæ, nam sicut anima ordinatur ad corpus, & ex coaptatione ad illud specificatur, ita, &c. Idem patet ex ijs, quæ in logica diximus de specificatione habituum, & ex dictis in physicis de specificatione motuum, hæc enim omnia æqualiter se habent, & ita idem est modo dicendum in præsentia.

Hoc optime explicant instrumenta artis: ars enim imitatur naturam, nam quod in arte sunt instrumenta, sunt potentia in natura. Vnde sicut artifex primo considerat operationem, ad quam ordinat instrumentum, & materiam, circa quam debet cum illo operari, & postea ipsum efficit ex tali materia, & forma, qualem requirit finis illius: ita hoc idem intelligendum est de potentijs naturalibus, anima enim quæ principium erat futura multarum operationum circa varia, & diuersa obiecta, exigebat potentias diuersas pro qualitate & modo operationum, & obiectorum, & ideo natura tales dedit animæ potentias, vt essent talibus actibus, & obiectis proportionatæ, quod est specificari ab illis. Vnde quicquid in eis intrinsecè reperitur, absolutum est, sicut quicquid est in instrumento artis, v. g. calamo, est absolutum, at-

G 3

tamen

Quid passiuæ.

6
Vtriusque
discrimen.7
Notatio 1.8
1. Assertio
pro 3. opinio
ne adducta
num. 3
Vnde probetur.9
Explicatur,
et sua deus
amplius.

tamen quia totum id respicit potentia, ut sit coaptata operationi circa tale obiectum, ideo ab obiecto dicitur specificari, eiusque essentia consistere in ordine ad illud, quod idem significauit Philosophus nono Metaphysic. textu decimotertio, dicens potentiam definiri per actum, ac denique in hoc fundatur illud essatum, *Actus, & potentia in eodem sunt genere*, quia scilicet inter se proportionari necesse est.

10

Qualis nam sit unitas obiecti, unde potest unitas potestanda est, varijs exemplis discutitur, de quo consule etiam auctororem lib. 2. de Angelis cap. 14. n. 11

11.

Primum eo tollitur, ex alio latere exempli

Secundum

Tertium.

Quartum.

3. assert. satisfaciens diff. culati in n.

10

12

Quoniam tantanda sit eadem, vel diuersa ratio formalis, unde unitas,

Sed difficultas restat, quodnam sit obiectum specificans potentiam, id est, quam unitatem obiectum requirat, specificamne, an genericam? Simile dubium tractauimus de scientijs in fine Posteriorum, atque ita declaratur. Nam sepe duo actus specie differentes pertinent ad eandem potentiam, ut scientia, & opinio, sepe vero pertinent ad diuersas, ut intellectio, & volitio. Item idem obiectum aliquando pertinet ad diuersas potentias, ut inter arguendum dicebamus in principio in quarto argumento, aliquando vero diuersissima obiecta pertinent ad eandem potentiam. Item quæ pertinent ad vnā potentiam aliquando continentur sub vno genere, ut sapores, & odores: aliquando vero ad diuersa, ut substantia, & quantitas comprehenduntur ab intellectu.

Hæc ergo, & similia, quæ difficultatem aperunt, vitam parant ad inueniendam veritatem: nam ex illis habetur primò, non quamlibet diuersitatem actuum diuersificare potentias, siquidem potentia vna habere potest actus diuersos. Habetur secundò, conuenientiam specificam, aut genericam rerum non specificare ad conferendam unitatem, vel diuersitatem potentia, quia, ut dictum est, res vna, atque eadem pertinere potest ad diuersas potentias, & diuersæ ad eandem, aliquando etiam res comprehensæ sub obiecto vnius potentia sunt eiusdem speciei, aliquando eiusdem generis: interdum denique analogicè tantum conueniunt, ut in ente. Et hinc tertio colligitur, cum differentia, vel conuenientia in esse reali non sufficiat ad unitatem, vel diuersitatem potentijs tribuendam, in rebus ijs, quæ sub vnā potentiam cadunt, querendam esse aliquam realem conuenientiam, ratione cuius ad eandem potentiam pertineant, & similiter, quæ pertinent ad diuersas potentias, id habere ex aliqua diuersitate, quæ ex natura rei in ipsis reperitur, imò si vna, & eadem res fortè spectet ad diuersas potentias, in illamet querendas esse rationes reales diuersas. Quæ omnia ita patent. Nam unitas, & diuersitas potentia, est unitas, & diuersitas realis, quia ex obiectis sumitur, & non ex conceptione nostra: ergo vna potentia respicit ad eandem obiectum realiter vnū: ergo omnia circa quæ versantur debent conuenire in aliqua ratione reali vna: & è contrario in potentijs diuersis proportionaliter philosophandum. Et hinc vltimò colligitur quartò præter conuenientias, & differentias, quas res habent in esse rerum, habere alias in esse obiectorum, & has in illis fundari, non in conceptione mentis: quia verò stat, differre duo aliqua in esse rerum, & conuenire in ratione obiectorum, ideo tales rationes inter se diuersas esse concludendum est. Unde habetur eiusmodi tertia conclusio. Unitas, vel diuersitas potentia sumenda est ex unitate, & diuersitate formalium obiectorum, ut obiecta sunt. Cuius probatio patet ex dictis.

Sed explicandum superest, quæ sint rationes hæc formales obiectorum, ac suffientes ad dandam unitatem, & diuersitatem potentijs. Pro expositione est notandum primò inter potentias esse alias vniuersaliores alijs, eo quod respiciunt vniuersaliora obiecta, eamque diuersitatem ali-

quando prouenire ex perfectione, aliquando ex imperfectione earundem potentiarum: nam in potentijs purè passiujs, passione propriè dicta, seu physica, quanto potentia imperfectior est, tanto est vniuersalior, id est, aptior, atque aptior ad patiendum plura. Unde materia prima, quia est imperfectissima inter potentias passiuas physice est indifferens ad omnes formas, & consequenter ad omnes alterationes, & passiones physicas: at in potentijs passiujs passione perfectissima vniuersalitas prouenit ex perfectione: sic intellectus potest plura recipere, quam sensus. In potentijs autem actiujs, vniuersalitas simpliciter semper prouenit ex perfectione: exempli sunt innumera. Et ratio est aperta, quia pari passione propriè dicta imperfectionis est, & ideo posse plura pati maioris imperfectionis: at vero posse perici per receptionem alicuius formæ abique alterius amissionem, ac posse operari, & efficere, perfectionis est non modicæ. Et ideo vniuersalitas hac in parte maior est perfectio potentia, ex quo intelligitur non esse eodem modo assignandum obiectum formale omnibus potentijs: nam potentia vniuersaliori assignandum est vniuersalius obiectum, id est, plura comprehendens sub formalitatem suam.

Ad hoc tamen melius intelligendum, notandum est secundo esse potentias vniuersalissimas in suo genere, ut intellectum in genere potentie cognoscitiuæ, alias limitatas nimis, ut externos sensus, eodem genere: alias vero esse quasi immodicas, quia nec adeo sunt vniuersales, neque adeo limitatæ, ut interiores sensus, & simile quidpiam reperiri poterit in quouis genere potentiarum: iuxta quam diuersimode est illis assignandum obiectum formale, ordinariè tamen hoc illis commune est, quod formalitatis obiecti attendenda potissimè sit penes modum, quo potentia ipsum attingit, & quo ab eodem immutatur, sed differentia est quod in potentijs particularibus in suo genere modus attingendi, aut immutandi sumendus est secundum particularem, & specificam quandam rationem: in potentijs vero vniuersalioribus proportionaliter. Exemplum sit in potentijs actiujs, nam diuina potentia, quæ vniuersalissima est inter actiuas, vniuersalis in se quicquid in alijs est diuisum, habet pro obiecto ad quatuor omne possibile: potentia vero actiuæ particularis veluti ignis, quia limitatissima est, determinatur ad producendum ignem: potentia denique Solis, quæ est quasi media, extenditur ad plura, quam potentia ignis, ad pauciora tamen, quam DEI potentia. Simile est in potentijs passiujs, atque etiam in potentijs animæ, nam intellectus, & voluntas, quæ vniuersalissimæ potentia sunt in suo genere, habent unitatem ex vniuersalissimis rationibus, scilicet, quia vna operatur trahendo obiectum ad se, alia tanquam pondus tendendo in bonitatem obiecti, & simile est in alijs.

Ex quo colligimus id, quod se habet, ut obiectum formale respectu vnus potentia, comparatum ad superiorem, & vniuersaliorē potentiam, habere se materialiter: quia nimirum respicitur ab ipsa potentia sub vniuersaliori ratione, quæ est quasi forma sui obiecti materializans quodammodo rationes omnes, quas sub se continet, ut in appetitu sensitivo, iuxta multorum sententiam, de qua tamen infra libro quinto, capite quarto. Bonum arduum, & bonum concupiscibile sunt duæ rationes formales obiectorum diuersificantes duas potentias particulares, & materiales: tamen illæ rationes comparatæ ad voluntatem habent se materialiter, nam comprehenduntur sub vniuersali ratione boni, quam illa poten-

SVARE Z
de Angelis, op.
rr 6. d. 1. rum, et
anima.

ETOM TOM

II III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

III

tia in suo genere vniuersalisima respicit, vt adæ-
quatum obiectum. Verius exemplum cernitur in
externis sensibus, quorum formalia obiecta mate-
rialiter se habent ad formale obiectum sensus in-
terni. Eset item huius rei simile in artificialibus,
si imperfectus artifex ad singulas actiones indige-
ret distinctis instrumentis, perfectior vero posset
vnicuius instrumenti exequi omnes. Atque hoc est,
quod in communi dici potest de modo assignan-
di obiecta formalia potentiarum, in particulari
vero dicentis in sequentibus, & per hæc satisfac-
tum est priori parti huius capitis earum quas in
fine numeri tertij proposuimus, iam de poste-
riori.

De modo specificandi actus.

Actum nomine hic intelligimus qualitates il-
las, quibus animæ potentia attingunt extrinsecè
sua obiecta, quales sunt cognitiones, & appetiti-
ones in facto esse: nam productiones, seu depen-
dentia actuales talium qualitatum ab ipsis po-
tentijs, & in vniuersum actiones proprium con-
stituunt prædicamentum, probabilius videtur
per ipsos materiales terminos specificari, vt suo
loco disputatur. Circa modum ergo quo speci-
ficantur prædicti actus sit quarta assertio huius
capitis. Actus immanens, vt est qualitas, fortitur
speciem ab obiecto, ad quod terminatur. Proba-
tur quia eadem ratio proportionaliter est de acti-
bus, quæ de potentijs: ostensum est autem poten-
tias ita fortiri speciem suam: ergo, & cetera. Item
ratio actus consistit in quadam coaptatione ad
obiectum, quoniam vel est cognitio, vel appetitio
obiecti, vel quid simile. Vnde essentialiter sunt ta-
les actus, quales requiruntur ab obiecto circa
quod versantur: ergo, & cetera. Idem patet in
moralibus, sunt enim actus tales honesti, scilicet,
aut prauis, qualia sunt eorum obiecta, atque fines.
Dices, terminare actum nihil in obiecto ponit: er-
go vt sic non potest veram specificationem con-
ferre. Respondetur, si non terminare, cerè ter-
minatum esse, reale aliquid ponere in obiecto,
ratione cuius speciem conferat actui. Simile quid di-
ximus alibi de reatiuis. An vero actus specificetur
ab obiecto formali, vel materiali, & quod sit for-
male obiectum illius (non enim id hæcenus expo-
sumus) melius in solutionibus argumentorum
quartij, & sexti intelligetur.

Ad primum argumentum ex initio positum com-
munis solutio est, licet obiectum sit extrinsecum:
ordinem tamen ad illud esse intrinsecum. Simi-
liter actus esse priores potentijs in ratione finis,
licet in executione sint posteriores. Sed vtraque
pars solutionis difficultatem habet. Prima qui-
dem. Nam ex illa sequitur potentias esse propter
obiecta, & non è contrario. Secunda item pars
difficilis est, nam si actus nondum sunt, quomo-
do specificant? Ad primam partem respondetur
potentias animæ intrinsecè ordinari ad operan-
dum circa obiecta, & hunc esse finem earum pro-
prium, neque esse inconueniens visum, verbi gra-
tia, ordinari ad qualitatem seipso imperfectio-
rem, non enim ordinatur propter bonum ipsius
obiecti, sed propter perfectionem viuientis, &
propriam, visus liquidem percipiendo lucem fat-
tis pericitur: hoc ergo modo perfectior res ordi-
nari valet ad imperfectiorem, id est, ad operan-
dum circa illam, in qua operatione ipsa potentia,
quæ ordinatur, pericitur. Ad secundam partem
respondetur, actum in existendo esse posteriorem
potentia, in essendo vero priorem, & sic specifica-
re per modum finis, quatenus postulat talem po-
tentiam, quæ illum eliciat, vnde sicut finalis causa
non requirit existentiam ad cauandum, ita neque

actus ad specificandum, cum non specificet, vt in-
trinseca forma, sed ordo ad illum.

Ad secundum negandum specificans non esse
quid certum, est enim obiectum formale adæqua-
tum potentia, seu ratio formalis actuum, qui ver-
santur circa tale obiectum, petit verò argumen-
tum, an eadem potentia exercere queat actus spe-
cie differentes? Sunt qui dicant omnes actus pro-
ut procedentes ab eadem potentia eiusdem spe-
ciei esse, quod omnes sint intra latitudinem obie-
cti formalis vnius potentia, quod non videtur
verum. Nam actus scientia, & opinionis, amoris,
& odij, nullatenus eiusdem sunt speciei, & tamen
ab eadem potentia eliciuntur. Item habitus dan-
tur ad eandem potentiam spectantes vt vitium,
& virtus, fides, & error: de quibus nulla ratione
affirmari debet etiam prout in eadem potentia
inueniuntur, eiusdem esse speciei, aliàs calor, &
frigiditas prout sunt in eodem subiecto, eiusdem
speciei dicerentur. Si ergo habitus eiusdem po-
tentia reuera distinguuntur, actus etiam distin-
guentur. Item calefactio, & illuminatio proce-
dentes à luce solis sunt distinctæ speciei: ergo eam-
dem potentia potest habere actiones distinctas.
Idem ergo affirmari poterit in præsentia de opera-
tionibus animæ. Antecedens patet ex dictis. Nam
per illas actiones diuersimodè communicat lux
suum esse. Tandem potentia cognoscitiua non se
sola, sed informata specie elicit actum: ergo per di-
uersas species poterit elicere actus diuersos. Neque
hæc diuersitas actuum eiusdem potentia obstat
specificationi potentia ex actibus, quia non speci-
ficatur potentia ex hac specie actuum, sed ex lati-
tudine actuum, qui versantur circa tale obiectum
formale, est enim potentia vniuersalior, quàm ac-
tus, vel habitus, & ideo vniuersalior rationem
respicit, sub qua possunt dari multe rationes di-
uersificantes actus, & habitus. Ad tertium respon-
detur specificationem potentia vnum esse, nam, vt
dixi, actus, & obiectum integrant vnum finem
potentia, qui est consequi ipsum obiectum: ab
hoc ergo vno fine specificatur.

Ad quartum respondet D. Thom. 1. p. q. 77. art. 3.
ad 3. ad distinguendas potentias specie non requi-
ri distinctionem realem obiectorum, sufficereque
diuersitatem rationis. Si opponas hanc diuersita-
tem in re ipsa nullam esse, atque adeo neque vllam
distinctionem à parte rei tribuere potentijs. Oc-
currit Caiet. licet in re non distinguantur obiecta
actualiter, distinguuntur certe virtualiter, quod ad
distinguendas verè potentias sufficit. Nam quod est
actu vnum, si in virtute plura sit, causare potest
pluralitatem. Quæ solutio in primis non explicat
illam virtuale distinctionem. Videtur deinde
petere principium. Nam argumentum assumit,
non posse habere virtutem ad distinguendum
plura, id quod in se vnum est.

Respondetur ergo potentias desumere ex ob-
iectis distinctionem specificam, ideoque require-
re obiecta, formaliter saltem distincta, quam di-
stinctionem sapie D. Thomas vocat secundum ra-
tionem, neque planè potest intelligi, quo modo
distinctio formalis potentiarum sumatur ex ob-
iectis, nisi in illis etiam sint diuersæ rationes for-
males: sicut etiam intelligi non potest, quomodo
duæ species per eandem differentiam constituantur:
obiectum enim in præsentia habet se ad modum
differentia. Vnde ad argumentum concedo
potentias ex vi obiectorum habere tantum distin-
ctionem formalem, talemque in obiectis solum
requiri, de factoque inueniri in bono, & vero:
porro identitas realis obiecti minimè arguit i-
dentitatem realem in potentia: sicut neque è con-
trario, quoniam identitates hæc impertinentes se
habent.

habent, neque una aliam causat: quo ergo (inquies) distinctio realis potentiarum sumeret? Respondetur sumi ex diuersitate magna in modo operandi, & attingendi obiectum, addita limitatione, & imperfectione potentiarum creaturarum, sicut in intellectu, & voluntate videre licet, differunt enim realiter ob longè diuersam rationem actuum, nam intellectus quidam est assimilatio, & penetratio obiecti, amor verò est quoddam pondus in rem ipsam, vnica autem potentia creata, & limitata non potuit amplecti vtrumque modum operandi, in Deo tamen quauis sit vera intellectio, & verus amor, neque actus, neque potentiae distinguuntur, propter illius infinitatem.

Ad quintum. Ad quintum respondetur, omnes potentias habentes idem obiectum formale eiusdem speciei esse, quae autem sint illae, non est huius loci definire: quae verò in argumento petuntur de visu hominis, & equi, de intellectu Angelis, & hominis lib. 4. capit. 1. numer. 7. exponendum est.

20
Videlib. 1. de
Angelis c. 2.
§ num 15.
Ad sextum

Ad sextum sunt qui concedant potentiam, actum, & habitum esse eiusdem speciei, saltem secundum ordinem quem habent ad obiecta: sed hoc sine dubio falsum est, nam intellectus, & intellectio secundum omnem rationem specie distinguuntur. Item habitus, & potentia diuersas species qualitatis conuant etiam secundum ordinem, quem habent ad obiecta, nam hinc potissime specificantur: ergo multo magis potentia, & actus. Dico igitur potentiam, & actum distingui specie, conueniunt namque in obiecto solum materialiter, & inadaquate. Nam ratio formalis in obiecto potentiae, est multo vniuersalior, quam in obiecto actus. Item modus, quo potentia attingit obiectum, est longè diuersus, potentia enim attingit mediante actu, actus verò immediate: potentia etiam respicit obiectum absolute sub ratione possibilis, ut visus visibile, actus verò respicit obiectum quasi existens in actu, quia actu terminat, quae omnia ostendunt diuersitatem in formali obiecto potentiae, & actus: ostendunt etiam quomodo obiectum formale sit assignandum actibus, nempe sub particulari aliqua ratione contenta sub obiecto vniuersali potentiae. Ad septimum, & octauum patet solutio ex dictis.

CAPVT III.

Verum potentia anima fluat ab anima, & in ea subiectentur.

8. Tractat quaestionem hanc Diuus Thomas 1. part. quaest. 77. artic. 4. Nos verò circa illam primò dicemus de ordine, & causalitate animae respectu potentiarum. Secundò de ordine, & causalitate, quam ipsae inter se obseruant.

Quotupliciter anima causet suas potentias.

Quid de
causalitate
finale, & for-
mali.

Quantum ad primum certum est, animam, seu animatum esse causam finalem potentiarum, ordinantur enim potentiae ad perfectum statum viuens, sicut & operationes ipsae, unde licet potentiae essentialiter ordinantur ad operationes, tamen quia simul sunt instrumenta alicuius operationis, non nudas operationes respiciunt, sed medio subiecto, cuius sunt instrumenta, & virtutes, & ad hoc principaliter ordinantur. De causalitate formali secundò est certum non competere animae respectu potentiarum, quin potius quodammodo ipsae potentiae sunt formae animae, vel animati, in quo subiectantur.

3 Est tertio certum quoad causam materialem

potentias spirituales, intellectum scilicet, & voluntatem, & si qua est potentia motiua folius animae subiectari immediate in anima, atque adeo ab ea causari materialiter, circa alias verò potentias non sic, vel quia anima non est subsistens, ut in brutis, vel quia non est subiectum proportionatum talibus potentijs, quia anima spiritualis est, & ipsae potentiae materiales. Quapropter deceptus est Gregor. in 2. dist. 17. quaest. 3. dicens omnes potentias sensitivas, si forte illas ab anima distinguat, subiectari immediate in ipsa anima, atque adeo in anima ipsa perfici sensationem, sicut & intellectum, ex hoc enim sequitur sensationem, & sensum esse spirituales, imò & species etiam sensibiles, quod est impossibile, cum imprimantur à rebus materialibus. Rursus sequitur vel brutum non sentire, vel animas habere spirituales, nam habebunt operationes proprias, non exercitus in corpore. Praeterea diuersitas organorum ad diuersas potentias sensitivas ostendit eas non esse in anima, sed in organis. Vnde intellectui nullum organum praebuit natura, & Aristoteles 2. de Anima, text. 122: ait: Infortium esse primum subiectum, in quo est ipse sensus, & lib. 1. cap. 1. operationes omnes, & potentias sensitivas esse communes, & totius coniuncti. Denique refert etiam D. Thomas supra art. 8. ex lib. de Ecclesiasticis dogmatibus, hominem duobus constare substantijs, animam cum ratione sua, & carnem cum sensibus suis. Et facit illud Pauli, Caro concupiscit aduersus spiritum, Gal. 5. Inuit Greg. quia alius sensus non maneret in anima separata, possetque Deus conseruare illos in corpore mortuo, itaque posset sentire. Negatur tamen vltima consequentia, quia sentire operatio vitalis est intrinsece dependens à primo principio vitae, unde impossibile est esse sine illo.

Sed quæstio, quodnam sit subiectum harum facultatum: S. Thom. ait esse totum compositum, & consequenter loquitur, quia sentit nulla accidentia esse in materia prima. Attamen dicendum has potentias eatenus subiectari in composito, quatenus supponunt ipsum constitutum: non enim possunt esse nisi prius materia informetur animae, ex qua deinde oriuntur: ac esse in composito, ita ut vtrique parti illius inhaerent, est impossibile, nam cum sint accidentia corporalia inherere media quantitate, atque adeo in subiecto quantitas, quod est materia.

De causalitate effectus duo sunt dubia. Primum, vtrum anima habeat efficientiam circa proprias potentias. Secundum, si illam habeat, qualisnam sit. Circa primum videtur pars negativa vera. Primò, quia agens eadem actione, qua producit viuens, ipsum producit cum debitis potentijs, nam qui dat formam, consequentia ad illam confert: ergo superfluum est fingere efficientiam inter potentias, & animam. Confirmatur, nam alias duæ essent, vel plures fingendæ actiones in cuiusque re productione, vna scilicet productiua formae substantialis, & deinde alia, quibus ipsa forma substantialis producit potentias: hoc autem superfluum videtur, & contra illud principium quod substantia creata non sit immediatum principium actionis maxime accidentalis. Confirmatur secundò, quia si anima haberet efficientiam circa suas potentias, posset virtute sua illas recuperare, si auferrentur. Consequens est falsum, & contra experientiam. Nam si semel auferatur visus, non iterum fluat ab anima. Confirmatur tertio. Nam eadem ratio est de proprietatibus aliarum rerum, ac de potentijs animae: sed in rebus alijs proprietates non fluunt effectiue ab essentia: ergo, &c. Probatur minor, quantitas enim est proprietas materiae primae, & tamen non fluat

fuit ab illa effectiue, cum materia nullam habeat efficientiam. Calorem etiam proprietatem ignis est, nec tamen fit, effectiue ab illius forma, quia prior est calor disponens materiam, quam forma introducit.

Nihilominus D. Thomas supra, quem communiter alij sequuntur, tribuunt animæ efficientiam circa potentias suas, quod probat ex differentia inter accidentia, propria, & communia, utraque enim requirunt causam effectiuam, sed differunt, quod accidentia communia, quia extrinseca sunt, proueniunt ab extrinseca causa: at verò propria, quia intrinseca, ab intrinseca essentia, & causa prouenire debent, tanquam à principio actiuo, forma enim substantialis, quæ dat primum esse simpliciter composito, debet esse causa efficiens reliquorum, quæ per se illi conueniunt, nam in per se ordinatis, quod prius est, debet esse causa posterioris, forma autem, & potentia per se ordinantur, ad perfectum esse compositi. Et confirmatur hæc sententia, quia plenior causalfacitatem habet essentia rei circa proprias passionibus suas, quam circa accidentia communia, sed in ordine ad accidentia communia est causa materialis, & finalis (sunt enim & hæc propter perfectionem substantialem): ergo genus aliud causalitatis habet circa proprias passionibus, non nisi effectiue: ergo, &c. Item magis necessario dimanant intellectus ab anima, quam calor à calore: sed vnus calor effectiue fit ab alio: ergo à fortiori intellectus ab anima erit efficiens.

Item necessaria connexio inter duo non potest esse absque aliqua causalitate inducente ipsam connexionem, causalitas autem materialis per se sumpta non eam inducit, ut patet in accidenti, & subiecto communi. Eademque ratio est de causa finali: ergo duplex eiusmodi causalitas non sufficit ad tam necessariam vnionem, quanta est inter potentias, & essentiam: ergo admittenda est alia causalitas, & non formalis: ergo effectiua.

Dices, relationem, & terminum habere mutuam connexionem, nec interuenire ibi causalitatem. Sed occurrendum inter terminum materialiter sumptum, & relationem non esse illam mutuam connexionem, cum possit manere id quod terminat sine relatione, quamuis non prout actu terminat, quia ut sic ab ea intrinsece pender in genere cause formalis. Relatio quoque ipsa pender à termino quodammodo, ut à forma extrinseca, quia eius essentia consistit in ordine ad illam: in vniversum igitur necessaria connexio pender ab aliquo genere causalitatis. Confirmatur tandem ab experientia. Nam sublata frigiditate ab aqua statim alia dimanat à forma, ac simile est de alijs: ergo forma substantialis habet efficientiam circa proprietates suas: ergo potiori ratione habebit illam anima circa potentiam.

Sed antequam hanc primam partem dubij resoluiamus, videamus quid dici possit circa secundam. Nam si anima habet efficientiam, quem eius modum, quæso, habet? Quidam tantam efficientiam ei tribuunt, ut asserant animam noua actione producere potentias, atque distincta ab illa, per quam ipsa fuit producta: itaque pronuntiant cum anima rationalis creatur, creationem terminari ad substantiam animæ tantum, & deinde ab anima prodire intellectum, & voluntatem noua alia actione: eo modo, quo productio Solis à Deo terminata est ad solem tantum, & in eodem instanti sol alia actione illuminauit aerem. Probaturque hæc sententia. Nam forma rationalis habet efficientiam circa suas potentias realiter à se distinctas, ut numero precedenti ostensum est: ergo sicut anima est effectus Dei, ita potentia sunt noui effectus ab ipsa anima facti, sed ubi est nouus effectus, est noua actio (actio e-

nim res ipsa est, quæ fit prout egreditur à principio agendi): ergo, &c. Secundo potentia verè producuntur ab anima: ergo noua actione producuntur: nam producere sine productione intelligibile est. Tertiò anima non concurret effectiue ad sui productionem: concurret autem effectiue ad productionem potentiarum, ut est probatum: ergo distincta productio est animæ, & potentiarum: ergo & actio distincta. Quarto efficiencia intrinsece includit actionem, est liquidem modus cauendi per actionem proprius cause efficientis, in eoque distinguitur à causalitate causarum: ergo si potentia verè effectiue dimanant ab anima, planè ab illa media actione dimanant. Quinto hæc dimanatio noua actio fortè non esset, quia posita semel anima, naturali sequela potentia resultant, sed hoc non obstat, cum posita etiam certa mixtione primarum qualitatum orientur secunda per nouam actionem, & posito sole, ut dicebamus, sequatur lumen in aere per distinctum etiam actionem: ergo naturalis sequela propriam actionem non excludit.

Nihilominus plerique Thomistarum reijciunt hunc dicendi modum, quod pugnare videatur duobus principijs, quæ ipsi magna religione obseruant. Primum, quod substantia creata nequeat esse immediatum principium alicuius actionis, maxime accidentalis, atque adeo impossibile sit animam per actionem à se immediate procedentem causare potentias. Secundum principium est, nihil posse agere in seipsum per se primo: cum ergo anima recipiat in se potentias, ut intellectum, & voluntatem, eas propriè in se non agit, ac proinde nec media actione. Propter hæc Caiet. *supra*, & latius i. part. quæst. 54. articulo tertio, quem alij sequuntur, ait potentias dimanare à propria forma sine vlla actione per quandam resultantiam, cui fauet D. Thomas *supra* ad 2. & 3. ubi ait animam esse principium actuum potentiarum non propriè, sed quodammodo, quia non efficit propria transmutatione, sed per resultantiam quandam. Et confirmatur, quia alias ad potentias animæ daretur per se motus, seu mutatio, nam ad rem illam est per se motus, & mutatio, ad quæ propria actio productiua per se tendit: consequens autem est contra Aristotelem: quare, &c.

Pro resolutione est notandum de ratione passionis esse inseparabilem vnionem cum substantia rei, quantum de se est, quod ideo addo, quoniam aliqualis separabilitas, quæ ab extrinseco fit, non tollit rationem proprietatis, est enim summus calor, verbi gratia, proprietatem ignis, licet sit separabilis ab illo, nam in ea separatione ignis saltem inchoatè corrumpitur, atque extrastatum naturæ suæ debitum trahitur. Secundo est notandum proprietates semper conuenire rei ratione formæ, ut D. Thomas dixit: (quantitatè ex-cipio, quæ est indiuidua proprietas materia) inter proprietates ergo gratia formæ requiritur quædam requiruntur non solum ut consequentes formam, sed etiam ut passiuæ ad illam inducendam: huiusmodi verò sunt dispositiones, quæ formam saltem natura præcedunt in materia. Aliæ sunt proprietates, quæ supponunt existentiam rei, & illi tribuuntur tanquam virtutes ad operandum, quales sunt potentia animæ maxime sensitiuæ, & intellectiue, & multæ etiam virtutes herbarum, & mineralium. Atque inter has, & illas proprietates illud interest, quod priores illæ non hant effectiue à forma in primo instanti generationis, sed immediate ab agente disponente materiam, ut inducatur forma, quod probat tertia confirmatio supra facta num. quarto, quæ concludit planè supposita alia sententia, quod accidentia

Suadetur secundum.

Tertio.

Quarto.

Quinto.

Non placet Thomistis prædictus modus.

Et confirmatur.

Notatio præma pro definitione.

Notatio secundæ.

finis

sint in materia prima, inde namque sequitur nullam ultimam dispositionem fieri à forma, sed ab agente, quamquam formæ ipsi de se non deesset virtus ad illam dispositionem causandam, si quidem ea forte ablata statim efficit aliam: in primo ergo instanti non efficit, quia factam inuenit, tantumque deinceps conseruat.

De alijs vero proprietatibus, quæ consequuntur formam, ac simpliciter ea, posteriores sunt in omni genere causæ, de quibus præcipua quæstio procedit, videtur valde probabilis opinio D. Thomæ. Primo, quia illa intima vnio, quæ inter formam, & virtutes reperitur, videtur necessario inducere inter illas aliquam causalitatem effectiuam, alia namque causalitates minimè sufficiunt. Secundo proprietates illæ, quæ semel auferuntur, & iterum manant, ostendunt esse inter formam, & proprietatem hoc genus causalitatis. Tercio, cum anima sit simpliciter prior suis proprietatibus, rationi consonum est, ut illum ordinem causalitatis habeat respectu illarum: ergo.

Vnde dico secundo, consequenter videri concedendum actionem productiuam rei immediate terminari ad substantiam ipsius, ut præcisam à proprietatibus. Tercio dico actionem illam productiuam substantiæ distinctam esse ab illa, quia potentia ipsa dimanat ab anima: vtrumque istorum patet factis argumentis contra opinionem Thomistarum in numero sexto, quod iterum explicatur, & suadetur. Nam si Deum creare substantiam animæ impediendo emanationem potentie ab illa, hoc enim posse fieri supra est ostensum: maneret ergo tunc substantia animæ absque intellectu, & voluntate, auferat vero postea Deus impedimentum, relinqueretque animam suæ naturæ, certe dimanarent ab illa intellectus, atque voluntas, sicut in primo instanti generationis, aut creationis. Iam si arguitur, ut eo casu actio creata haberet suum terminum integrum, quæ alius non esset, quam sola anima substantia, intellectus vero, ac voluntatis dimanatio postea subsequens esset distincta actio, utpote separata etiam tempore à creatione, & aliquid nouum producat: ergo & nunc eadem actiones sunt in instanti creationis, nam quæ in casu posito separantur tempore, debet mens in vno instanti per acta separare, quod enim simul fiant, distinctionem non auferit. Confirmatur primo. Nam vel ex vi actionis productiuæ animæ, producuntur etiam potentiæ, vel non. Si primum: ergo cum tota illa actio sit ab agente, anima nihil omnino efficit in productione suarum potentiarum, quod est absurdum. Si secundum: ergo debet alia esse actio, per quam potentia producatur. Confirmatur secundo. Nam actio per se vna debet terminari ad vnum per se terminum: at vero anima cum potentijs est vnum per aggregationem: ergo totum illud per vnam actionem non producitur. Id quod facilius intelligitur in productione formarum materialium, nam talis actio esteductiua formæ substantialis de potentia materiæ:eductio vero ex proprijs considerata, formaliter tantum terminatur ad substantialem formam: ergo consequitio proprietatum à forma non potest intelligi sine noua actione, quod clarius adhuc patet in alato casu separata dimanationis potentiarum à productione formæ, ac patet etiam in aqua reducete se ad pristinum frigus. Nam verè motus ille fit à forma substantiali aquæ, nec minus vera actio frigefaciendi est, quam si proueniret ab extrinseco, quid enim refert? Vnde est considerandum, quando formæ proprietates sunt dispositiones illæ priores, fieri etiam distincta actione ab ea, quæ postea natura inducit formam, alteratione videlicet dispositiua, eo tamen discrimine,

quod tales dispositiones non à forma tanquam à principio actiuo, sed immediate ab agente procedunt: at proprietates consequentes formam, suam originem ab illa ducunt.

Dico tamen quarto: absolute dicendum est, agens principale producere formam cum omnibus virtutibus, quæ ex illa sequuntur. Hic cerè est communis modus loquendi, & sentiendi omnium, sic DEVS creando animam dicitur potentias concreare. Ratio verò est, quia agens est producere substantiam rei vsquequaque instructam ad suum finem, & ideo dando formam dat omnia, quæ ipsam perficiunt, non tantum quoad esse, sed etiam vt sit exactum principium operandi, atque adeo vt sit principium potentiarum ad finem operandi requitarum. Item generans intendit assimilare sibi genitum quantum potest: illa ergo actio, quæ formam inducit, licet immediate tantum fiteductiua formæ, mediata, & radicaliter est compeductiua omnium, quæ naturaliter, & necessario ex illa sequuntur tanquam ad perfectionem geniti attinentia. Quo sensu dici solet, ac vere, vnicam esse actionem productiuam rei, & compeductiuam proprietatum, quia non considerantur cum præfatione, sed considerantur actio radicalis, & primaria. Et per hæc patet solutio argumentorum.

Ad primum enim dicimus agens vna actione producere omnia mediata, vel immediate, sic quæ exponi illud axioma, *Qui dat formam, dat etiam virtutes, scilicet in radice, consequentia ad formam.* Ad primum nam confirmationem respondetur, rem præcisè considerando tot esse actiones, quot entitates distinctæ tamen vnicam actionem, quod ex illa reliquæ dimanant. Secunda confirmatio nos non vrgit, speciatim: per se enim propriam difficultatem postulat, cur potentia animæ semel separata non iterum fluat, sicut experimur fieri in aqua, & in alijs naturalibus virtutibus inanimatarum. Et responderi potest primo, naturam præiudisse, id est, quod per se est in rebus, non quod per accidens: per se autem esse, quod proprietates habens contrarium ab illo minuatur aliquantulum, id est, quod naturam dedisse formæ substantiali viresque recuperandum tale detrimentum, potentias vero animæ de se non habere contrarium, & ideo de se tamdiu posse durare, quandiu & ipsa anima possit: per accidens vero esse, quod aliquando debilitentur aliunde, ideoque naturam id non prouidisse. Hæc tamen responsio non videtur facere satis, nam si anima est virtus ad efficiendas suas potentias, quod semel illas efficit, ea virtus non minuitur. Dicendum ergo potentias animæ de facto non lædi, vel auferri, nisi latius, aut ablatius organis, in quibus resident, quæ organa substantiæ sunt, ac subiecta illarum: quia ergo anima ablatum organum non potest recuperare, sicut nec recuperare abscissam manum, ideo neque potentiam in organo subiectatam. Ad tertium iam responsum est: ad illud vero de materia prima diximus in libro de Generatione disputatione prima, quæstione quarta, circa secundam confirmationem ostendi argumenti secundæ opinionis, & secunda solutio ibi data est conformior doctrinæ hic traditæ, quamuis etiam prima sustineri possit, quia est specialis ratio in materia propter ipsius potentialitatem.

Ad motuum Thomistarum respondetur, illa duo principia non esse adeo irrefragabilia, attamen exponi hic posse ad mentem Sancti Thomæ, Thomæ quod forma substantialis non sit immediatum principium perficiendi suum suppositum saltem in actu primo, & hoc forte intendit D. Thomas, mas, vel dicito formam non esse actiuam nisi actione

Confirm. 1.

Confirm. 2.

Nota.

SVARE Z
de Annelis, op
re 6. d. 1. m. 9. et
anima.

Tom. 1. m. 9.

D. N. 2.

actione naturaliter resultantem ex illa, quæ dicitur dimanatio: hæc autem, si effectiua est, sine actione difficile intelligi potest. Similiter dicitur ad alterum principium, quod idem in se non agat præterquam hoc actionis genere, quæ est dimanatio, vel certe non agit nisi ut virtus generantis: sed de hoc secundo principio plura diximus alio loco. Ad confirmationem respondetur primo tunc esse per se motum ad aliquid, quando datur actio in natura per se primo tendens ad illud, non vero si actio fit tanquam dimanatio ab alia actione, quando enim multa sequuntur ex vi vnius actionis, quamvis inter alia sit ordo, & considerandū vnum respectu alterius, sit noua actio inter ea, non dicitur tamen inter ea noua actio, nisi ad id ad quod primo, & radicaliter ipsa tendit: sic ergo res habet in proposito. Secundo dicitur aliud esse actionem tendere per se ad terminum aliquem, aliud vero, esse ad illum per se primo motum: potest ergo concedi ad has potentias esse aliquo modo actionem per se, non vero propriè mutationem, quia subiectum earum non mutatur, cum simul incipiant esse cum illo, propriè verò res dicitur per mutationem fieri, quando fit cum subiecti mutatione. Et hæc de prima parte questionis.

De ordine, & causalitate, quam potentia inter se seruant resultando ab anima.

Circa secundam partem huius capitis, quam ipso initio proposuimus, scilicet de ordine potentiarum inter se, notandum primo est breuiter, esse rem ferè certam inter potentias animæ aliquem seruari ordinem, nam, ut D. Thomas optimè aduertit, quando plura oriuntur, ab vno debent ordinatim procedere, non confusè, ac veluti tumultuatim: potest autem talis ordo intelligi, vel inter potentias ipsas, vel per respectum ad vnum tertium. Inter se quidem, ut potentia cognoscitiua, & appetitiua, hæc namque illis planè subordinantur: sicut in operando, (nihil enim volitum, quin præcognitum) ita & in essendo. Per respectum vero ad vnum tertium, ut tam multiplices potentia sensitiva nostri gratia sunt: & ad hoc diriguntur ut cognitionem perfectam sensibilem habeamus. Secundo notandum, prædictum ordinem esse posse multiplicem: scilicet vel durationis, quasi vna potentia posterius existat, quàm alia, vel quàm anima ipsa: vel dignitatis, quia potentia quædam sunt digniores alijs: vel generationis, quia potentia aliæ priores alijs procedunt: vel obiectorum, quia earum obiecta sunt priora alijs secundum naturam suam, ut visibile, quàm audibile: vel finis, quatenus vna potentia ordinatur ad aliam, ut ad finem, ut scilicet illi ministret, ut exteriores sensus deseruiunt interioribus: vel denique emanationis effectiua, ita ut vna potentia emanet ab alia immediatè. Tertio est notandum comparari potentias, quæ consequuntur animam secundum vnum, & eundem gradum, vel inter se, vel ad potentias consequentes secundum alium gradum, ut vegetatiuas inter se, aut in ordine ad sensitiuas, & vtrasque in ordine ad intellectiuas.

Hoc supposito dico primo. In ordine durationis nullus est ordo inter potentias eiusdem viuentis inter se, vel cum anima, à qua fluunt. Patet, quia omnes incipiunt in eodem instanti, nam omnes dimanant ab vna anima, quæ in vnicò eodem instanti incipit esse: id, quod aperte videre est in homine. Dico secundo. Ordine generationis potentia, quæ consequuntur animam secundum gradum imperfectum sunt priores secundum naturam, quàm aliæ. Probat, quia anima secundum gradum imperfectiorem est natura prior, quàm secundum gradum perfectum: ergo & potentia proportionaliter. Item actus illarum potentiarum sunt priores, ut nutritio sensatione, quia sensatio pendet à nutritione tanquam à subministrante, atque idem est de intellectu respectu sensationis: ergo & potentia sunt priores, hæc verò prioritas ad genus causæ materialis reducitur: nam gradus imperfectior comparatur ad perfectiorem, ut potentia ad actum, quomodo D. Thomas supra articulo septimo scribit potentias imperfectiores esse velut materiales causas respectu aliarum, quæ quodammodo disponunt ad illas, sicut superior gradus ad inferiorem. Dico tertio. Potentia gradus inferioris sunt imperfectiores potentijs gradus superioris: patet hoc inductione, & ipso naturali lumine. Dico quarto. Inferiores potentia ordinantur ad deseruiendum superioribus, superiores verò ad adiuuandum inferiores, sic potentia vegetatiua ministrant sensitiuis, nam organa illarum perficiunt, & illis præbent vires, ut melius possint exercere suas operationes: sensitiua vero vicissim ordinantur ad tuendas vegetatiuas potentias, & ad quærendum, & præparandum illis cibum, quæ rursus comparatæ ad intellectiuas ministrant illarum sunt, & instrumenta comparandi species: vicissim vero intellectiua dirigunt sensitiuas, eisque dominantur, ac tandem omnes ordinantur ad perfectum viuentis statum, conseruationem, & regimen, sicut in republica bene ordinata inferiores deseruiunt superioribus, & superiores dirigunt, & tumentur inferiores, & omnes sua munera exercent, ut respublica benefit instituta. Dices, potentia vegetatiua de se non ordinatur ad sensitiuas, ut in plantis constat, nec sensitiua ad intellectiuas, ut patet in brutis. Respondetur, potentias quidem quasque immediate ordinari ad proprios actus, vltimatè vero ordinari posse ad deseruiendum perfectioribus potentijs ratione perfectioris principij, à quo dimanant, à quo etiam vendicant, ut actiones proprias perfectiori modo exercent. Dico quinto. Inter potentias pertinentes ad eundem gradum animæ, etiam est ordo aliquis ex supra numeratis. Probat, & explicatur. Nam inter potentias vegetatiua partis, potentia attractiua deseruiunt re-
tentiua, & vtrique expulsiua deseruiunt nutritiua, quæ est virtus disponens, & omnes tandem ministrant assimilatrici virtuti. Rursus in animalibus potentia cognoscitiua pariunt appetitum, & appetitus motum localem. Inter sensus quoque, externi deseruiunt internis: externi vero inter se non ordinantur, ut vnum alteri deseruiat, iuuat tamen sese quatenus alter defectum alterius supplet, & omnes integrant vnum perfectum sentiens, quia de causa D. Thom. inter sensus externos non assignauit ordinem præterquam ex parte obiectorum, quatenus vnus tendit in obiectum secundum se priusquam alius: similiter inter intellectum, & voluntatem ordo est, quia intellectus dirigit voluntatem, eique imperat, voluntas vero mouet & applicat intellectum in actibus liberis. Et ratio vniuersalis horum omnium est, quia cum omnes istæ potentia profluant ab eodem principio, & ordinentur ad perfectum illius statum, congruum est, ut inter se ordinem obseruent.

Est vero difficultas hoc loco, an vna potentia dimanet effectiue ab altera eo modo, quo omnes dimanant ab essentia. D. Thomas supra vniuersaliter asseruit potentias imperfectiores dimanare illo modo à perfectioribus, & clarius in i. distinct. tertio, questione quarta, art. 3. Quæ sententia diffilis statim apparet, quomodo enim credi potest potentias vegetatiuas hominis ab anima rationali

1. pronunt.

2. pronunt.

instancia di-
lucitur.

3. pronunt.

16
Quid de ma-
do emanatio
nervini po-
tentialia ab a-
tertia, questione quarta, art. 3. Quæ sententia dif-
filiis statim apparet, quomodo enim credi po-
tess potentias vegetatiuas hominis ab anima ra-
tionali

tionali mediante intellectu, & voluntate manare? Præterea arguitur ad hominem, nam gradus sensitivus, ac potentiæ illi respondentes sunt priores potentiis rationalibus: & vegetatiuæ potentiæ priores utriusque: ergo impossibile est, quod hæc potentiæ effectiue oriantur ab illis, nam quæ sunt principia actiua, sunt simpliciter priora in ordine existendi, efficere enim supponit existere: quæ verò sunt priora in existendo, sunt priora in generatione, cum generatio tendat ad esse: ergo impossibile est, quod potentiæ imperfectiores, ac priores via generationis, atque adeo in essendo, oriantur actiue à perfectioribus. Et confirmatur. Nam inter alias passiones rerum non inuenitur talis ordo dimanationis actiue, vt in aere calor non diminat ab humiditate, vel humiditas à calore. Adde, nulla necessitate altrui hanc efficientiam, nam ad saluandam connexionem intrinsecam inter passiones satis est radicari omnes in eadē anima, quauis inter se causalitatem non habeant.

17
6. Proponitur
sensus
duplex
sensu.
Probatur in
primo sensu.

Quapropter dico sexto. Vna potentia animæ non oritur actiue ab alia. Hæc conclusio potest intelligi aut comparando potentias diuerforum graduum, aut eiusdem, & utroque modo habet verum: primamque partem potissimè probant rationes factæ num. præcedenti. Accedit quod anima, quæ principium est potentialium, potest esse immediatum principium earundem, quantum est de se, vt patet in plantis, ac brutis: ergo melius in homine, in quo hi gradus sunt perfectiori modo. Et confirmatur. Nam eo ipso, quod anima dat homini esse vegetatiuum, potest & conferre omnes potentias illius gradus, etiam si præscindatur eiusmodi gradus ab inferioribus. Secunda pars inductione patet, nam auditus non oritur ex visu, neque è contrariis. Et ratio esse potest, quæ potentia vitalis pendet in sua operatione à principio, vnde dimanant omnes autem potentiæ pendunt ab anima immediate in operando: ergo omnes ab illa dimanant, & si vna profluat ab alia, non operaretur sine actuali concursu illius, sicut nulla operatur sine actuali concursu animæ.

Vide disp.
18. Metaph.
sect. 5. an. 2.

18
1. Obiectis
contrapropo-
sitiōem dicitur.

Sed contra hoc sunt argumenta. Primum, quia hæc est demonstratio à priori: homo est rationalis: ergo est sensitivus: ergo rationalitas est causa sensibilis, & non nisi effectiua: ergo. Secundò potentia sensitiva in homine sunt perfectissimæ: ergo ideo est, quia dimanant ab intellectu. Tertiò sensus in homine sunt tanquam instrumenta ministrantia intellectui: ergo dimanant ab illo. Ad primum respondetur argumentum ab inferiori ad superius non esse propriè demonstrationem per causam: hæc enim argumentatio, *Est homo, ergo est animal*, non est à priori, cum hæc causalitas sit falsa, quia *est homo*, ideo *est animal*, nam homo non est causa animalis (sed potius animal causa est materialis hominis) nisi fortè in genere causæ finalis, quomodo totum est causa suarum partium, & perfectius causa imperfectioris, eoque modo concedimus rationale esse causam sensitui, non efficientem, sed finalem. Ad secundum dicitur potentias sensitivas perfectiores esse in homine, quia oriuntur à perfectiori anima, & non quia ab intellectu. Ad tertium respondetur ad id munus satis esse si intellectus, & sensus in eadem anima radicentur.

19
Notatio
pro
superiori
diuersum in
telligentia.

Aduertendum est tamen inter potentias pertinentes ad diuersos gradus animæ, aliquando maiorem conuenientiam dari, quàm inter alias, intellectus enim, & sensus, verbi gratia, conueniunt in genere cognoscitiuæ potentiæ, in quo non conueniunt cum vegetatiuis, & ideo illæ videntur maiorem habere inter se causalitatem, & subordinationem, nam potentiæ sensitivæ sunt veluti

participationes quædam virtutis intellectiue, ac de his specialiter videtur loqui S. Thomas. Adhuc tamen in his propria efficientia non cernitur, sed quædam veluti causalitas exemplatis, cum cognitio sensitiva sit quædam imitatio intellectiue, quo etiam modo opera vegetatiuæ partis in quantum sunt quasi arte, & intellectu, dici possunt illius imitationes.

Vltimò est aduertendum inter potentias cognoscitiuas, & appetitiuas videri inueniri quendam specialem ordinem. Nam sicut radix amoris est cognitio, ita radix, & causa appetitiuæ potentiæ, videtur esse potentia cognoscitiua. Vnde hæc est propria demonstratio, quia viuens est cognoscitiuum, est appetitiuum: vbi dictio *quia*, non potest aliam causalitatem importare, quam dimanationis effectiue, dicendum tamen neque inter potentiam cognoscitiuam, & appetitiuam intercedere propriè causalitatem effectiuam physicam, sed metaphysicam, iuxta quam vno posito, sequitur aliud, eo quod sit necessarium ad dispositionem illius, non quasi sit propria eius causa: sicut ex rationalitate sequitur admiratio, & ex admiratione risus, non quia hæc potentiæ sese efficiant, sed quia vna posita sequitur alia, quia actus vnus deseruit aliquo modo ad actum alterius: atque hæc causalitas sufficit ad demonstrationem à priori: sicut immortalitas demonstratur à prioribus per immutabilitatem, non quia vna sit causa effectiua alterius, sed quia se consequuntur. Adde quod cognitio non causat effectiue amorem, sed obiectiue proponendo bonum, vnde etiam non oportet, vt ipsa potentia appetitiua effectiue fiat à cognoscitiua, sed satis est, quod illam necessariò supponat, & sequatur. De qua re latius infra lib. 5.

CAPVT IV.

De potentia vegetatiua quantum ad obiectum, vtrum illud sit nutrimentum.

Remissa tribus proximis capitibus generali doctrina potentialium animæ, restat vt ad earum species descendamus, ac sicut ordine naturæ, ita & doctrinæ occurrunt vegetatiuæ, de quibus tractat Aristoteles lib. 2. de Anima, cap. 4. Ex cuius doctrina hæc habentur effata. Primum, officia animæ vegetatiuæ sunt generare, & nutrimento viuere. Secundum, generatio est naturalissimum opus viuientium. Tertium, anima vegetatiua est etiam principium augmenti, vel decrementi, quia nihil augetur, nisi quod nutritur, nihil autem nutritur, quod non sit particeps vitæ. Quartum eadem vis est nutriendi, & generandi. Quintum potentia nutritiua est quædam vis, qua viuens se conseruat, in quantum ipsam habet, & ideo alimento priuatum esse non potest. Sextò, in nutritione tria concurrunt, scilicet, quod nutrit, & est anima, quod nutritur, & est corpus habens animam quo nutritur, & est alimentum. Septimum, id quod anima nutrit duplex est, scilicet nutrimentum, & calor, & ideo omne animatum habet calorem.

In hac ergo materia de potentiis vegetatiuis ab obiectis incipimus, iuxta methodum Aristotelis, ait enim nutrimentum esse obiectum potentialium nutriendi, obiectum verò constat prius esse potentiis, atque actibus. Notandum ergo est alimentum aliud dici remotum, seu primum: aliud verò vltimum, seu proximum. Diuisio est Aristotelis 2. de partibus, cap. 3. Et prius Hippocratis lib. de alimento, à quo inquit Galenus primo Methodi, desumpsisse Aristotelem omnia ferè physica documenta: Hippocrates tamen illo loco in tria membra alimentum diuidit, nam aliud est, inquit, quod

quod nutrit, aliud quod nutrit, & aliud quod quasi nutrit, vbi per primum membrum videtur intelligere alimentum proximum, seu vltimum: per tertium alimentum remotum: in secundo autem membro videtur addere alimentum quoddam medium. Alimentum primum, & remotum est cibus, qui ore desumitur, qui talis esse debet, vt aliquam contrarietatem, seu dissimilitudinem habeat cum nutrito, non tamen tantam, vt mutari non possit, & verti in illius naturam, quia iuxta Galenum tertio de temperamentis, c. 2. Omne viuens conueniente sibi nutritur alimento: conueniens autem est quicquid facile assimilari potest corpori, quod nutritur, & quo facilius alimentum conuertere potest in substantiam aliti, & pauciora habet excrementa, eo est melius.

Huiusmodi autem alimentum distinguere solet in cibum, & potum, vtroque enim indigent viuentia, quamuis potus non habeat, proprie rationem alimenti, vt diximus libr. de Generatione: porro cibus esse debet calidus, & siccus, potus vero frigidus, & humidus, datur namque cibus, vt viuens illum conuertat in substantiam suam, quod potissime facit medio calore naturali, vnde oportet, ne cibus sit nimium frigidus, alias plus iusto resisteret digestionem. Debet item esse siccus, tum quia in mixtis calori nimio admiscetur siccitas, tum etiam, vt consistat in corpore, neque effluat, alias non posset commode fieri digestio, & ideo liquida minus apta sunt ad nutritionem, nisi miscantur. Iam potus deseruit tum ad refrigerandum corpus nimium calidum, tum ad ducendum per vias alimentum, & ideo opus est, vt sit frigidum, humidum, & liquidum: contingit tamen aliquando rem eandem deferre in cibum, & potum, vt vinum, nam de se calidum est, & humidum, ab extrinseco tamen est frigidum: ratione igitur frigiditatis, & humiditatis in potum sumitur, quia tamen facile amittit frigiditatem ratione natui caloris etiam nutrit, quoniam vero siccitas ei deest, non est sufficiens alimentum. Rursum, quia frigiditatem facile perdit, per se solum non potest recte sufficere in potum.

Aduertendum vero est, quando dicimus cibum esse debere calidum, & siccum, non excludi alias qualitates, sed has debere predominari, temperate tamen. Idemque est de potu sentiendum: vnde intelligimus duplicem appetitum in animalibus inueniri, famem scilicet, & sitim, ac fames, recte Aristoteles, est appetitus calidi, & siccitatis, sitis vero appetitus frigidi, & humiditatis, qui duo appetitus ad hunc modum excitantur in ventriculo, fugunt venæ nimium à stomacho, succus autem eiusmodi efficit, vt alimentum deficiat in ventriculo: ad cuius absentiam ex liene melancholicæ copia iniicitur, quæ os ventriculi tondit, sicque fames sentitur: contingit autem aliquando vt ob nimium venarum succum, alimentum nondum recte digestum ab stomacho attrahatur, quod semper ex infirmitate aliqua proueniat, atque tunc causatur fames canina: naturalis vero fames tunc est quando venæ solum attrahunt cibum bene digestum: sitis deinde causatur, quando ventriculus indiget humore potus ad cibum bene concoquendos, sine potu enim alimentum coctum fit simile vitioni, venæ etiam cum alimento attrahunt humorem necessarium, ex quo siccari contingit ventriculum, & ita causatur sitis, vnde naturaliter fames prius sentitur, quam sitis: nam potus non est nisi propter alimentum, & ideo prior est indigentia cibi, quam potus: dixi, naturæ alter, nam præter naturam ex vehementi calore sæpe contingit, vt prius sitim, quam famem sentiat animal.

Vltimo est notandum huiusmodi alimentum non nutrire effectiue viuens, sed materialiter tantum, & hoc est, quod Aristoteles secundo de Anima, textu 45. scribit, alimentum pati ab eo, quod alitur, sed non è contra: loquitur scilicet de alimento formaliter, seu in quantum alit, sic enim non agit, sed patitur, quamuis ille locus alias habeat expositiones. Nam quidam exponunt de alimento vltimo, quod non reagit. Commentator vero exponit vt nutritum agat in nutriendum vsque ad conuersionem, sed non è contrario. Albertus & S. Thom. aliter procedunt: sed quicquid sit de litera, veritas est, alimentum prout alit non agere: at tamen rem ipsam quæ est alimentum reagere, vt idem Aristoteles docuit primo de Generatione, textu 42. & experientia ostendunt: porro quando reactio illa est natura discoueniens, nocium dicitur, seu corruptiuum alimentum: quando vero reactio est naturæ consentaneum, dicitur medicamentum.

Alimentum vltimum, teste Aristotele est sanguis in venis decoctus. Est enim aduertendum ex dictis primo de Generatione. & ex Alberto 2. de anima, tract. 2. & 8. cibum primo deferri ad ventriculum, ibique substantialiter transmutari, ac generari chylum, deinde deferri ad hepar ad recipiendam formam sanguinis, qui postea in venis depuratur, & ad singula membra trahitur: talis ergo sanguis dicitur vltimum, seu proximum alimentum ab Aristotele secundo de partibus, capit. 3. 4. & 5. & primo de generatione animalium, cap. 18. Quod quomodo intelligendum sit, in primo de generatione est dictum, est enim alimentum ferè omnium membrorum principium, non tamen omnium simpliciter, & hinc colliges sanguinem toto vitæ tempore de nouo fieri, quia toto tempore nutritur animal, vnde dici solet in sanguine vita hominis consistere, & Aristoteles 2. de partibus, c. 34. scripsit dentes crescere tota vita, vt fungi possint officio suo (alias per continuam attritionem breui consumerentur) ita & sanguinem creari semper, ne materia desit perpetuæ nutritioni. Sed est aduertendum vltimus sanguinem non tantum deferre propriam nutritioni viuens, sed generationi alterius, nam postquam ex sanguine virtus nutritiua desumpsit, quod sibi necessarium erat, reliqua pars sanguinis in semen conuertitur, propter quod Aristoteles primo de generatione animalium cap. 18. semen vocat excrementum alimenti vtilis, atque postremi: dicitur enim excrementum non quia non fiat ex puro sanguine, fieri enim Aristoteles ibidem docet, & D. Thom. 1. p. q. 119. art. vltimo. Sed quia fit ex sanguine non necessario. Alimentum medium, quod ab Hippocrate additum est, dici potest chylus, & sanguis impurus in hepate genitus, quamuis hæc omnia comprehensa sint ab Aristotele sub alimento remoto.

Hæc diuisione alimenti supposita, vt assignemus obiecta potentiarum animæ vegetatiuæ, est supponendum vltimus esse potentias actiuas, vt de se constat, in potentijs autem actiuis aliud est obiectum earum, aliud materia circa quam operatur. Obiectum, vt ex præcedenti disputatione patet, est id, quod per eas fit, vt, verbi gratia, obiectum potentie edificandi est edificium: materia autem est subiectum, quod supponitur actioni, vt ligna, vel lapides, &c. Hæc igitur duo oportet distinguere etiam in his potentijs. Denique supponendum in actione nutritionis multas interuenire decoctiones, proindeque virtutem nutritiuam non in vna tantum parte residere, sed in multis ac diuerso modo, nam in ventriculo est ad generandum chylum, in hepate ad sanguinem elaborandum, in venis ad purificandum illum, nam ibi magis elaboratur, & decoquitur. In testibus virtus est ad trahendum sanguinem, atque ex illo efficiendi semen.

non effectiue
sed materialiter alit.

6
vltimum dicitur
quod est
vltimum
vltimum
vltimum
vltimum

Alimentum
medium quid.

7
Suppositio.

Suppositio.

semen. Et in vniuersum in singulis membris virtus datur ad trahendum purum, & perfectum sanguinem, sibi que incorporandum, & assimilandum: quando vero incorporatum iam est, gluten dicitur à D. Thom. in 4. dist. 44. quæst. 1. a. 2. quæst. 2. & alijs passim. De quo ipse intelligit Aristotelem cum 2. libr. de anima, & 1. de Generatione, cap. 5. scribit, alimentum decoctum esse simile nutrito: scilicet postquam factum est pars viuientis, vt exponit etiam Philoponus & Albertus 2. de Anima, tract. 2. capite quinto, quamuis Themist. cap. 16. id explicet de sanguine, vt dicatur similis non perfecte, sed quia iam proximè accedit ad assimilationem.

8 Ex his igitur habetur, materiam circa quam versatur virtus nutritiua in ventriculo residens esse alimentum remotum, seu cibum extrinsecum aliquo modo in ore alteratum, & dispositum: obiectum vero illius esse chylum. Item materiam, circa quam versatur virtus hepatis esse chylum, obiectum vero esse sanguinem, qui sanguis materia est virtutis venarum ipsum depurantium. huc item sanguinem ita purum esse talis virtutis obiectum, & insuper materiam membrorum omnium, quorum finis est efficere substantiam partialem sibi similem. Iam vero potentia generatiua est efficere semen, quo mediante viuens sibi simile producit. Atque hæc omnia solum habent locum in animantibus perfectis habentibus sanguinem, humoresque alios, ac perfectum modum nutritionis. At in alijs viuentibus imperfectis, quales sunt plantæ, tot transmutationes non intercedunt, quia non indigent alimento. Ne elaborato: est tamen credibile, reperiri in eis aliquid proportionale sanguini, id est, substantiam tenuem, & fluidam, in quam alimentum conuertatur, vt omnibus membris applicari possit, & in eorum substantiam conuertri.

CAPVT V.

Virum sanguis sit tantummodo nutrimentum, an vero etiam substantia sit animata.

1 **D**istinxiimus capite precedenti nutrimentum proximum à medio, & remoto. Ac de remoto quidem nihil dicendum superest, quod ad hanc scientiam pertingat: de medio vero quod est materia chyli diximus satis in lib. 6. de generatione, est enim cibus imperfecte coctus. Solum est obseruandum in illa coctione fieri transmutationem substantialem, chylumque recipere nouam formam, vt Albert. docet tract. 1. cap. 8. imo & Aristoteles 2. de partibus, cap. 3. patetque ex magna alteratione in ipso facta, illa tamen forma viuientis non est, sed cuiusdam liquoris, in quem resoluitur alimentum, vt facilius tandem conuertri possit in substantiam aliti. Ratio vero est, quia cum sit tanta diuersitas inter cibum, & animal, non potest prima decoctione fieri transitus ab vno ad alterum.

2 De ultimo igitur, & proximo alimento, quod est sanguis, dubium graue restat, an tantum alimentum sit, an etiam pars, quæ totius viuientis anima informetur. Hoc secundum suadet ex Aristotele 2. de partibus, cap. 2. vbi ait, sanguinem esse partem hominis, seu animantis, & 3. de hist. cap. 19. scribit dum animal viuunt sanguinem animari, & feruere. Idem insinuat D. Thomas 3. part. quæstion. 54. artic. 3. ait enim sanguinem esse de veritate humane nature, quod autem de veritate humane nature est, humana anima informari videtur. Idem ait in 4. distinct. 14. art. 2. quæstion. 2. ad 2. Eratione probatur primo. Nam sanguis

augetur, & nutritur: ergo viuunt. Secundo hepar est animatum: ergo & sanguis. Patet consequentia: quoniam, sanguis efficitur actione hepatis, omne autem agens effectum sibi similem causat. Tertio, anima informat quæcumque necessaria sunt ad conseruationem viuientis, huiusmodi autem est sanguis: ergo quarto in corporibus resurgentiū erit sanguis, & in Christo Domino fuit virtus diuinitati: informatur ergo anima rationali. Probatur etiam consequentia. Nam Christus Dominus solum assumptum naturam ex anima, & corpore compositam: eademque tantum manebit in resurgentiū: quare, &c. Propter hæc argumenta Cai. 1. p. q. 119. a. 1. & 3. p. q. 5. art. 2. Conrad. 1. 2. q. 54. Astudillo. 1. de generat. quæst. 15. art. 2. a. 1. & moderni alij, partem hanc amplectuntur.

Oppositum tamen, id est, non informari anima sanguinem, tenet Durand. in 4. d. 10. q. 1. Cap. in 4. d. 44. Soto ibi a. 3. & multi ex Medicis, & Philosophis hoc sequuntur. Syluest. in rosa aurea, tract. 3. q. 30. ait vtrumque esse probabile. Alij tamen distinguunt duplicem sanguinem, nempe nutritiualementem, & alium pertinentem ad perfectionem humane nature, quam distinctionem posuit D. Thomas quodl. 5. a. 5. voluntque nutritiualem sanguinem non informari anima, alium vero maxime. Alij aliter distinguunt, quod alius sit sanguis necessarius ad conseruationem hominis, is, qui in venis continetur, huncque aiunt informari anima, alius vero superfluous, qualis sanguis mensuratus in foemini, & hunc minime informari. Alij tandem distinguunt, quod sanguis quidem in venis non animetur, in arterijs autem viuat, sed distinctiones hæc minorem probabilitatem habent in præfenti.

Sciendum est ergo quæstionem hanc non esse specialem de sanguine, sed communem de quatuor humoribus, nam omnes necessarii sunt ad conseruationem viuientis, licet non omnes eodem modo deferuiant in alimentum, & quoniam quæstio affinitatem habet cum alijs theologicis, supponamus quæ certa sunt in Theologia, cui philosophia debet famulari. Primo ergo certum est, sanguinem Christi Domini fuisse hypostatice vnitum Verbo diuino, in quo omnes Theologi conueniunt, vno excepto Durando. Nam sacra Scriptura sanguini Christi Domini tribuit redemptionem nostram, tanquam pretio infanti valoris. Nam corruptibilibus auro, & argento, inquit Petrus epist. 1. c. 1. sed pretioso sanguine, &c. Et Paulus ad Hebræos vltimo, Propter quod, & Iesus, vt sanctificaret per suum sanguinem populum. Et 1. Ioan. 1. Sanguis Christi emundat nos. Et ideo in Extrauagante Viginti de Penitentia & remissionibus, ait Clemens Papa, vnam Christi sanguinis guttam ob vnionem ad Verbum sufficere potuisse pro redemptione humani generis: quapropter sententia Durandi erronea est. Secundo cuncto est supponendum Christum in resurrectione non assumpsisse sanguinem, quem in passione effuderat, quia quod semel assumpsit, nunquam in perpetuum dimisit. Hinc in consecratione calicis ex vi verborum vinum vertitur in sanguinem Christi, cui vt diuino sanguini adoratio latrice debetur: si autem in corpore Christi nunc de facto in celo non esset sanguis, non esset etiam in ipso calice, quod est hæreticum. Tertio est supponendum Terentio in omnibus corporibus resurgentiū futurum possit per sanguinem sicut existit in Christo, qui nostrum est quæstionem, 1. ad Corinth. 15. id est, exemplar.

Ex quibus colligitur, sanguinem esse necessarium ad perfectam organizationem, & integritatem corporis humani, & non solum in alimentum, nam in corporibus resurgentiū non deferuiet, vt alimentum, quia seminatur corpus animale, resurgit autem spirituale, 1. ad Corinth. 15. id est, non

SVARE Z
de Angelis, op
rr 6. d. 1. rum, et
anima.

Tom. I. Tom. II.

III

IV

D. V. 2.

Chylus formam propriam substantialem, habet non tamen viuientem.

Pari affirmitatiua quæstionem suadetur Aristotele, & D. Thomas auctoribus.

Item qua-

non indigens eorum, quæ pertinent ad vitam animalium: deferuiet ergo ad integritatem corporis, namq; in statu gloriæ solum reitaurabitur in corpore; quod necessarium erit ad illius perfectionem. Ex quo ulterius colligitur sanguinem duplex habere munus in nobis, aliud alimentum, aliud fouentis, & conseruantis corpus, quod D. Thom. in 4. d. 44. quæst. 1. artic. 1. quæstionibus 3. ad 3. exponit exemplo elementorum, quæ in vniuerso habent munera similia. Nam & sunt materia ex qua generantur mixta, & pertinent per se ad integritatem vniuersi. Prima igitur opinio attendens secundum munus sanguinis credit illi esse veram partem corporis, quæ informetur anima. Secunda vero attendens in sanguine rationem alimenti iudicauit oppositum esse verius, quod contra rationem alimenti sit forma alicui informari.

Hic ita positis sit prima conclusio. Neque sanguis, neque aliquis ex reliquis humoribus informatur anima. Primum colligitur conclusio ex Aristotele locis citatis capite precedenti, & ex 2. de partibus, cap. 3. & libr. 3. cap. 5. vbi ait sanguinem esse materiam corporis, & potentiam membrum, ac comparat illum aquæ irriguæ, quæ per varios ductus, & riuulos in olera mittitur. Idem habet D. Thom. in 3. dist. 3. q. 5. a. 1. & 1. p. q. 119. art. vltim. inquit alimentum non conuertitur in substantiam hominis vsque ad quartam digestionem, sanguis autem fit in secunda, & tertia: & 3. p. q. 31. art. 1. ad primum docet corpus Christi fuisse formatum ex sanguine beatissimæ Virginis sine corruptione alicuius partis corporis virginis, quia sanguis, inquit, non est humani corporis actus, sed potentia. Sunt, qui respondent fuisse formatum ex sanguine menstruo, sed abist hoc, fuit enim factus ex purissimo sanguine, vt D. Damasc. citatus à D. Thom. 3. p. q. 32. artic. 4.

Secundo arguitur rationibus. Sanguis est alimentum: ergo non est adhuc transmutatum, sed transmutabile in substantiam alicui. Responderi potest sanguinem non substantialiter transmutabilem esse in alium, sed accidentaliter, quia diuersis membris applicatus diuersas illorum dispositiones recipit, forma substantiali eadem manente: sed hoc contra rationem alimenti est, quod in principio dissimilis nature esse oportet, teste Aristotele 2. de anima, text. 45. & 1. de gener. text. 38. Item quoniam alias quando cunque pars aliqua in suis dispositionibus mutaretur, alimentum reciperet, quod est absurdum. Præterea simili ratione dici posset chylum esse partem animantis, eiusque informari anima. Ad hæc ex sanguine lac, & semen conficiunt, quæ neutiquam partes sunt ipsius animalis, cum non informantur anima: multo ergo minus & sanguis. Denique in sanguine, & alijs humoribus non inuenitur operatio: ergo neque animæ informatio. Antecedens patet, tum quia neq; sentiunt, neque continentur cum parte sentiente, vt constat experientia, docetque Aristoteles 3. de historia cap. 19. Tum quia non nutriuntur, sed per additionem crescunt, sicut aqua. Respondent vero nonnulli humores informari anima non qui dem vt anima est, sed vt est forma. Verum contra ordinem nature est dari animam, vbi nulla operatio animæ apparet, natura enim vnicuique rei præbet operationes illi conformes.

Tertio principaliter arguitur experientia. Nam sanguis à vena continuo defluxu erumpit: ergo totus est eiusdem speciei: habetque eandem formam: at extra venam non informatur anima: ergo neque intra: putare autem quod in ipso exitu mutet formam, discontinueturque ab existente in corpore, friuolum est, ac contra experientiam. Et

Franc. Suarez de Anima.

confirmatur. Nam sanguis in venis, sicut in vase continetur, vt Aristoteles dixit, ac proinde non est continuus partibus corporis: ergo non informatur illius anima.

Confirm.

Dico secundo. Sanguis necessarius est ad integritatem animalis, non solum vt alimentum est, sed etiam vt sanguis est. Hæc patet ex dictis, ac præterea, quia humores alij, quamvis alimenta non sint, requiruntur tamen ad conseruationem animalis: ergo multo melius sanguis. Notandum ergo est in animali quasdam esse partes tanquam instrumenta actionum, alias quasi materiam actionum quarundam, alias, quæ fouent corpus, & à contrarijs defendunt: alias vero, quæ deferuiunt ad ornatum, & pulchritudinem totius corporis: humores ergo dati sunt ad animantis conseruationem: nam cum diuersas habeant qualitates, conseruant corpus in debito temperamento: sic sanguis caliditate sua fouet corpus, humiditate vero temperat, & quasi irrigat: similiterque alij humores, qui præterea necessarij sunt ad excitandas passionem, ac deferuire possunt etiam ad ornatum ipsis quoq; beatis, replentq; locum sibi debitum in corpore ex natura sua. Et per hæc patet solutio quartæ rationis supra factæ n. 2. concedo enim sanguinem esse de veritate humane nature, quæ ideoque fuisse assumptum à Christo Domino, & præterea alia speciali de causa, nempe, vt esset pretium redemptionis nostræ, non ideo tamen omnia, quæ sunt de veritate humane nature, informantur anima, sed illa solum, quæ aliquam operationem vitæ participant, & ex his patet falsitas illarum distinctionum de sanguine n. 3. adductarum: nam totus sanguis eiusdem est rationis, vt patet ex colore, & alijs accidentibus, differentiaque fere consistit in maiori, vel minori illius defecatione.

9
2. assertio
Vnde probetur
Declaratur amplius.

Satisfit obiecti
rationi
quæ in
n. 2.

Ad argumenta. Ad primum locum Aristotelis responderetur, loqui illum de parte late, prout comprehendit omnia quæ sunt intra hominem, & deferuiunt ad illius conseruationem. Vnde etiam lac Aristoteles in n. ibidem vocat partem. Ad secundum locum dic antiquos calorem naturalem appellasse animam, vt Aristoteles notat 2. de partibus. Anim. c. 7. & sect. 27. problematum q. 10. appellat calorem quasi animantem: illo ergo loco seruauit hunc loquendi modum, vt sanguis, quia semper est calidus, animatus dicatur. Vel dicito Aristotelem non velle sanguinem esse de facto animatum, sed in fieri, hoc est, per continuam nutritionem viuientis animari. Ad primam rationem negatur antecedens. Ad secundam falsa est consequentia, eodem enim argumento probaretur chylum informari anima, quoniam ventriculus, à quo fit, sic informatur: dicendum ergo decoctionem illam non esse perfectam vsque ad vltimam assimilationem. Vnde post formationem sanguis indiget hepar actione alia, vt eo succo se nutriat. Ad tertiam neganda maior. Ad quartam responsum est numero præcedenti. Inferes: ergo sanguis compositus est ex forma substantiali, & materia: ergo habet propriam, & distinctam naturam integram: ergo assumpsit Christus duas naturas. Respondetur quæstionem hanc esse de nomine: neganda ergo vltima consequentia, quia sanguis non censetur per se natura completa, quia per se est ordinatus ad integritatem alterius nature: Christus ergo assumpsit per se naturam humanam, & consequenter omnia, quæ ad illam consequuntur, vnde neque dicitur Christum esse sanguinem, sed hominem.

10
Ad auctoritatem Aristotelis in n.

Ad primam
rationem ibi.
Ad secundam.

Ad tertiam
maior.
Ad quartam.
Replicatur.

Virum nutritio sit omnibus viuientibus necessaria ad vitae conseruationem.

Diximus de obiecto vegetatiuae potentiae, dicendum sequitur de actionibus illius, quae duae sunt, nutritio, & generatio: nam augmentatio, quae annumerari solet, tantum ratione distinguitur à nutritione, ut alibi dictum est, aliae vero actiones, ut tractio, expulsio, &c. omnes deseruiunt illis duabus, neque de illis dicendum aliquid superest. Videtur igitur pars quaestionis negativa vera: primo, quia nutritio potissime est data viuientibus, à natura ut per illam acquirant perfectam quantitatem: ergo illa acquisita, cessat eius necessitas: ergo non est simpliciter, ac semper necessaria. Secundo, quia dantur multa viuentia, quae nutritione carent, ut semen. Tertio, quia per nutritionem potius mors causatur: ergo non est necessaria ad conseruationem vitae. Quarto. Vita essentialis consistit in vnione animae ad corpus, haec autem vnio conseruari potest cessante nutritione: ergo, &c. Patet minor, quia nulla forma separatur à materia propter cessationem ab operatione, sed actione potius agentis contrarij: ergo neque anima.

De actione nutritiua quid sit, & quomodo fiat, alijsque ad illam pertinentibus dictum est in libris de generatione, solum hic superest dicendum de necessitate illius, & de modo, quo ex ipsius defectu causetur corruptio: sunt autem in hac actione duo. Primum alteratio prauius disponens materiam. Secundum conuersio cibi in substantiam aliti. Aiunt ergo nonnulli viuens conseruari non posse, nisi perpetuo aliquid conuertat in substantiam suam. Ita Nyphusi, de generatione, capite 5. dub. 5. Alij volunt nutritionem quantum ad alterationem prauiam esse semper necessariam, non quantum ad substantialem conuersionem alimenti, & ita exponunt Aristotelem pronuntiantem viuens tandiu viuere, quandiu nutritur.

Dico primo. Viuens statim à principio vitae incipit disponere alimentum, non tamen id conuertit, nisi transacto, aliquantulo tempore. Probatur quia alimentum non potest conuerti in substantiam aliti nisi disponatur, debet autem disponi in tempore, quia in instanti ob contrarietatem, seu resistantiam dissimilis alimenti: ergo praecedat tempus aliquod ante substantialem conuersionem, ergo eo saltem tempore existit viuens absque actuali nutritione substantiali.

Dico secundo. Postquam viuens cepit substantialiter nutriri, non necessario eam actionem continuat, sed potest aliquanto tempore viuere illa cessante. Probatur primo, quia in principio generationis potuit viuens (ut ostensum est) conseruari aliquantulum absque illa actione: ergo & poterit in discursu vitae, quia non magis requiretur actio in progressu, quam in principio. Secundo patet experientia: nam licet homo cesset à cibando dies aliquot, non continuo moritur, quamuis debilitetur aliquanto, tunc autem cessat à conuersione alimenti, cum nullum habeat, imo propriam substantiam consumat. Ergo, &c. Praeterea contingit aliquando debilitari, adeo vim nutriendi, aut cibum tam esse disconuenientem, ut non possit conuerti in substantiam aliti: cessabit ergo tunc propria nutritio. Atque hanc conclusionem intendit Philosophus 5. Physicor. text. 23. dum ait, continenter moueri, quod minimum intermittere. Quia videlicet nihil obstat nutritionem, v. g. parumper cessare, quominus dicatur viuens semper nutriri dum vita durat: consentiuntque ibidem D. Thomas, & Themist.

Dico vero tertio. Cessatio à conuersione alimenti diuturna esse non potest absque corruptione viuientis. Ita ostendit experientia, sed ut ratione ostendatur, est aduertendum, quatuor assignari causas mortis. Prima est continua actio calidissimi humidum. Secunda reactio cibi, & excrementorum. Tertia actio medij contrarij circumstantis. Quarta continuus labor proueniens ex actionibus corporis, & intensus calor, qui aliquando inde excitatur. Ita Auenenna Fen. 1. primi cap. de temperamentis. Atenim tertia causa communis etiam est rebus inanimatis. Quarta vero neque est cunctis viuientibus communis, neque intrinseca illis: duae vero reliquae intrinsecae sunt, & propriae, quas Aristoteles tradidit lib. de morte, & vita, & de longitudine, & breuitate vitae, quamuis Galeno non placeant lib. de Marcore. cap. 3. ubi ait esse impossibile, quod calor, qui viuentia generat, conseruat, & auget, eadem corrumpat. Si enim alia quantumuis dissimilia viuenti assimilat quomodo destruet ipsum viuens? Respondebitur fortasse exemplo ignis consumens materiam ignis, quamuis aliquo tempore ipsum conseruet: hoc tamen exemplum ostendit potius difficultatem: nam si ignis cum suo calore libi relinquere, ac contrarius aer non adesset, non corrumpere, planè etiam si materia deficeret: idem ergo erit de calore viuentis, atque adeo per se loquendo posset viuens conseruari diu citra nutritionem.

Est ergo aduertendum secundo, radicem istius necessariae corruptionis viuientium esse compositionem heterogeneam eorum, habent liquidam partes diuersarum dispositionum, ita postulantem varietate operationum vitalium, unde in quibusdam praedominatur frigiditas, in alijs vero calor, quo fit, ut continua pugna detur inter ipsa membra: atque adeo licet abesset extrinsecum corruptio, ipsum viuens ex se deficeret, quia non conseruatur, nisi partes eius sint debite dispositae, ipsa vero inter se pugna à debita dispositione deiciuntur. Tertio est notandum, quod vita animalis specialiter dicitur consistere in calido, & humido, quia omnia membra viuentis calore conseruantur, & semper viuens habet partem aliquam determinatam, in qua calor viget, nam quia haec viuentia continuam habent actionem, & reactionem intrinsecam, data est illis à natura specialis virtus alendi se, & restaurandi id, quod deperditur illa actione: haec autem virtus praecipue exercetur calore, ut infra dicemus: quia vero calor est consumptiuus humiditatis valde necessariae ad conseruationem viuientium: ideo actio hac viuentis specialiter dicitur esse calidi in humidum. Unde notandum vltimo, quod cum calor hic viuentium semper agat, nisi applicetur extrinseca materia, id est, alimentum, actionem conuertet in ipsa viuentis membra, consumetque eorum humidum. Hinc enim experimur aut uulsum radicis arborum breui arescere: intrinseco scilicet calore absumente humidum attenuanteque, ac resoluente illius substantiam, atque ita tandem vel ex defectu materiae, vel humoris viuens corrumpi: haec ergo est ratio, quare viuentia deficiant ex defectu cibi, conuenienterque nutritionis. Dices: ergo si nunquam deficiat alimentum, nutritio, ac viuens, perpetuo durabit. Sed negatur illatio: impossibile enim est nutritionem perpetuo durare: nam primo de generatione docuimus substantiam restauratam semper esse minus perfectam, minorisque virtutis, quia semper debilitatur calor naturalis, qui quoniam virtus finita est, tandem extinguitur, ut Aristoteles tradit locis citatis impossibile ergo est, non deficiente etiam alimento vitam perpetuari, propagari tamen nimum potest ratione optimi, moderatiusque alimenti.

Ex

SVARE Z
de Angelis, op
re 6. d. 1. rum, et
anima.

Tom. I. CM
II. CM

D. V. 2.

Ex quo etiam colligitur, multipliciter contingere mortem naturalem: ex defectu humiditatis, ut quando arefcit lignum: ex defectu nutrimenti, ut si quis fame periret: ex defectu caloris adeo debilitati, ut nihil iam possit conuertere alimentum, tunc enim extinguuntur ab excrementis, aut frigiditate aliorum membrorum, sæpe tandem mors accedit caloris ipsius exuperantia, sæpe namque præter naturam, accenditur cibo, vel immodica exercitatione, innumerisque alijs agentibus, quæ nos perpetuo transmutant, ut ait Plato in dialogo de natura.

Colligitur etiam ex dictis, cur viuientia habeant certas vitæ periodos, & cur alia breuiores, alia longiores tempore viuunt. Nam quoniam deficiunt ob intrinsecam actionem calidi in humidum: ea quæ melius temperamentum habent harum qualitatuum, ex se longiorem vitam habent, ac quæ multum caloris, & humiditatis habeat, diu possunt viuere, etsi nonnunquam contingat ex causis alijs, ut quæ deterius habent temperamentum longius viuunt, propter commoditatem videlicet ciborum, vel habitationis, quæ de Aristotele l. de longitudine, & breuitate vitæ. Ex his ergo patet satis probatio conclusionis, neque vero est inconueniens: quod calor conseruans viuens corrumpat illud, ut superius Galen. arguebat: conseruat enim per se, corrumpit vero per accedens, quia vel ab extrinseco nimium exuberat, vel nimium diminuitur, vel certe quia deest ipsa eius materia, seu nutrimentum, quo fit, ut acrimonia suam conuertat in ipsum viuens, quapropter simile non est, quod de igne adducitur, qui ex contrarijs partibus, sicut viuens minime constat.

Et hinc ad primum ex initio positum respondetur actionem nutrimentalem non esse tantum necessariam ob augmentationem, sed simpliciter propter viuents conseruationem, quæuis etiam augmentationi deseruiat. Ad secundum de semine diximus in secundo Physicorum, dicemusque plura cap. 12. ubi soluetur apertius argumentum. Ad tertium patet ex dictis solutio. Ad quartum responderetur, viuens non pendere à nutritione, tanquam à causa per se, vel tanquam ab operatione tantum, sed tanquam à via restaurandi perditum, restauratio autem cessante tantisper, non illico perire viuens, quamuis incipiat in corruptionem tendere.

CAPVT VII.

Virum generatio sit propria actio viuientis.

Videtur pars negatiua vera, quia talis actio neque conuenit solis viuentibus, cum ignis sibi simile producat, neque etiam omnibus, cum multa sint viuientia, quæ vim non habent generandi: ergo non est actio viuientium propria. Confirmatur. Nam viuientia spiritualia sibi similia non generant: ergo neque materialia. Quæ minus perfecta sunt, ex gradu viuendi potentiam generandi vendicant, sed fortasse aliunde. Et hinc etiam apparet falsum, quod ait Aristoteles generationem esse naturalissimum opus viuientium: nam magis naturalis est, quod omnibus inseparabiliter conuenit, quæ est nutritio.

Dico primo. Licet generatio substantialis significet cuiusvis substantiæ productionem, attamen peculiari quadam ratione est propria actio viuientium. Ad probationem notandum est viuientia in generando sui similia, speciale quidpiam habere, ex quo hæc actio illis specialiter tribuatur, generant enim vitali quodam modo per decisionem propriæ particulæ, id est, seminis, nam sicut nutritio à propria, atque impropria abstrahens communem

Francisc. Suarez de Anima.

nis est viuentibus, ac non viuentibus, ut tamen dicit actum vitæ, propria est vegetabilium, ita generare absolute commune est non viuentibus, fierique potest per meram actionem transeuntem cum sola mutatione extrinsece patientis, quod tamen vitali actioni repugnat: at generatio propria fit, ut dixi, per decisionem alicuius particulæ ex propria substantia generantis, in qua residet modo aliquo virtus illius.

Vnde viuientium generatio (ut rem pro præsentis loco breuiter attingamus) definitur à S. Tho. 1. p. q. 27. a. 2. & de anim. lect. 7. tex. 35. Emanatio, seu origo alicuius viuentis à principio viuente coniuncto in similitudinem naturæ specificæ. Quæ definitio sic fere declarat 4. cont. c. 11. Quod res est perfectior, eo illius productio ei est magis intrinseca, & quo imperfectior, est magis extrinseca. Vnde in Deo qui perfectissimus est, productio ad intra cum ipso identificatur, siue actiue, siue passiue ipsam consideremus, atque Filius qui perfectissimo generationis modo à Patre producit, in illo manet, & eiusdem substantiæ est cum illo, (distinctus tamen in persona quod absq. tali distinctione non potuerit esse vera generatio) at inanimata circa res mere extrinsecas agunt, viuientia vero in generando aliquid distinctum à se producunt in persona, & naturæ scem numerica, in quo quidem à perfectione deuant diuina, non producunt tamen illud ex aliena, & omnino extrinseca substantia, sed ex propria, videlicet sanguine, aut humore aliquo simili, ut in plantis, ex quo virtute propria semen elaborant, cui vim imprimunt ad generationem perficiendam, propter quod dicitur emanatio hæc esse à principio vitæ coniuncto, tum etiam quia fit ex parte aliqua viuentis, quæ illi fuerat coniuncta: debet autem talis generatio esse in similitudine naturæ ex vi ipsius actionis, nam productio vermis, quæ fit per accedens ex putredine, vel superfluitatibus alterius viuentis, non est propria generatio, de qua hic loquimur, neque natiuitas, quæ ut talis fit, vniuoca esse debet, atque in eadem natura saltem specifica, quod si fuerit in eadem natura numerica, multo erit perfectior, sed talis generatio soli Deo conuenire poterit, atque ita manet probata conclusio.

Dico secundo. Huiusmodi actio non dicitur propria viuientium, quod conueniat omnibus, sed eius solis. Hæc est Aristotelis lib. 2. de anima, ac patet, quia non omnia virtutem generatiuam habent ut dicitur c. 10. Dico tertio Generatio sui similis est naturalissimum opus viuientium. Hæc ponitur ab Aristotele, sed quo sensu, vel qua ratione illam alitruat, minime constat. Quidam interpretantur naturalissimum non comparatiue, sed quasi dictum fit valde naturale, seu ad quod plurimum natura inclinatur. Ita Apollinaris illo loco text. 35. Quæ expositio fortasse vera est, sed quia clara à multis rejicitur. Alij ergo omnes putant comparationem fieri ad alia opera viuientium, sed quidam volunt fieri inter sola opera vegetatiuæ partis, inter quæ generatio naturalissimum opus dicitur, quia est perfectissimum, cum sit productio substantiæ totalis, ac requirens generans in statu perfecto, nutritio vero sit partialis aggeneratio, atque à viuente etiam imperfecto ordinatur item ad conseruationem indiuidui, quod est bonum particulare: generatio vero ad conseruationem speciei, quod est bonum commune, atque adeo excellentius, 1. Ethic. c. 2. Addunt præterea, quod generatio finis sit nutritionis, & augmenti, nutritur enim animal, & augetur, ut ad perfectam quantitatem producat, perfectæque operationes exerceat, inter quas prima est, sui similis generatio. 4. Meteor. c. 3. & 2. de anim. text. 49. scribit Aristoteles generationem esse finem animæ vegetabilis, quod verum

H 3

appa-

De definitio-
ne genera-
tionis præse-
sumpta la-
tens auctor
l. 9 de Trin.
c. 1 a. n. 4.

1. assertio
sumpta ex
Aristotele.

Tertia asser-
tio ex eod. s.
Primus sen-
sus absolutus
circa proxi-
mam asser-
tionem.

Secundus
sensus com-
paratiuus.
Quo pacto
aliquis dictam
comparatio-
nem intelli-
gant.

apparet, nam finis arboris, v.g. est procreatio fructus, atque hæc est expositio communis Themist. Philopon. & Simplic. Auerr. S. Thom. lection. q. 1. de anim. text. 39. & 1. p. q. 72. & q. 38. a. 2. Egidij 2. de Anima, text. 34. & aliorum.

Alij vero exponunt opus generationis esse naturalissimum, quia ad illud præ reliquis natura inclinat non extensiuè, sed intensiuè: naturalius extensiuè appellant quod pluribus conuenit, quo quidem modo generatio (aiunt) non est naturalissima, vt argumentum initio factum probat: intensiuè vero dicitur naturalius, ad quod natura inclinat vehementius, & hoc modo accipiunt, *naturalissimum*, quia ad illud maximè inclinat natura: tãquam ad commune bonum, quod naturaliter semper magis appetitur, quam particulare, sicut lapis deserit locum proprium, vt repleat vacuum, ita Paulus Venetus cit. text. 34. & Caiet. addens comparatione hoc modo facta inter operationes viuientium etiam sentiendi, & intelligendi generationem est naturalissimum opus.

Sed hæc omnia parum satisfaciunt, in primis enim minime credo naturam magis incluari in opus generationis, quam nutritio, & vtrique enim actio ordinatur ad conseruationem speciei. Quod ita probatur, ideo generatio data est ad conseruationem speciei, quia tendit ad productionem alterius indiuidui in ea specie, sed etiam nutritio est ad conseruationem speciei: ergo hæc ex parte æqualis est inclinatio naturæ: ex alia vero superat nutritio, cum per eam conseruetur species in proprio indiuiduo, per generationem vero in alieno: at magis appetit res conseruationem speciei in seipsa quam in alia, nam amabile quidem bonum (inquit Aristoteles) v. i. uig. autem proprium: vnde bonum commune solum præferit particulari, quando non constet simul, quod si particulare bonum includat æquale bonum commune, profecto magis appetit natura id particulare: quam commune aliud si enim lapis replere vacuum possit, descendendo potius inclinabitur ad replendum, quam ascendendo. Neque experientia aliud ostendit, secundum quam videri posset delectatio generationis, vt numero præcedenteangebatur vehementior, & magis alliciens, nam communiter non sunt cetera paria, appetitus enim nutritionis, & generationis sunt ita subordinati, vt nō sit posterior, nisi saltatopriore, quando enim viuens non elurrit, non multum appetit cibos, tuncque appetitus alter viget: attamen si viuens indigeat potu, & cibo, non multum curaret de generando, sed maxime appeteret nutrimentum, id quod etiam ratio ostendit. Nam materia seminis est superfluum alimentum, prius ergo viuens desumit quod sibi est necessarium, tum quod generationi: ergo appetitus ille propriæ conseruationis est prior, ac maior. Rursus si generatio, & nutritio in perfectione cōferantur, non excedit generatio saltem essentialiter: nam sunt actiones eiusdem rationis, ac solum differunt tanquam pars & totum integrale, sicut productio ignis, & illius auctio eiusdem rationis sunt, eo vel maxime quod viuentia communiter dispositiue tantum concurrunt ad generationem sui similis, atque vterque plurimum efficiunt semen: in nutritione vero effectiue inducunt in materiam partem formæ, vel formam indiuisibilem in materiam præexistentem.

Quocirca placet mihi sententia D. Thomæ citato loco de anima, generationem dici opus naturalissimum viuientium, vt pote maxime à natura, pueniens, maximeque commune rebus naturalibus, est enim generatio absolute dicta commune opus totius naturæ, & ideo viuentia in generando maxime assimilantur rebus mere naturalibus, vnde Aristoteles postquam dixit generationem esse na-

turalissimum opus, rationem subdidit: quia ita appetit perpetuo conseruari, quæ sane ratio communis est rebus omnibus naturalibus, ac corruptibilibus. Potest etiam dici naturalissimum, quia est maxime necessarium ad conseruationem viuientium. Nam quia nutritio non erat sufficiens, addita est generatio non tanquam finis nutritionis, sed potius vt supplens defectum illius, & vterque plurimum se habet vt extrinsecus finis.

Ad argumentum in principio patet solutio ex dictis. Ad confirmationem responderetur viuentia separatim non posse generare sibi similia propter eorum excellentem perfectionem, quæ non nisi in generatione, quia incorruptibilia sunt. Inferretur ergo viuentia materialia habent actionem, aliquam perfectiorem quacunque angelica, substantia scilicet productionem: ergo habent naturam perfectiorem, siquidem illa est natura perfectior, quæ perfectiorem habet operationem. Responderetur quod comparationem non recte fieri: eo quod inter res diuersarum rationum fiat, veluti, si substantiam corporealem compares accidenti spiritali. Abolute tamen dicendum, sicut forma substantialis perfectior est accidentalit, ita & actionem immediate productiuam substantia, quantum ad entitatem suam, esse perfectiorem actione productiuam accidentis: eiusmodi vero actionem non arguere magnam perfectionem in operante cum perfectio rei attendenda sit ex substantia illius, quod si operationes consideres, tunc attendenda sunt illæ, quæ vltimate sunt propter perfectionem rei, quæ operatur, ac potissime etiam est attendendus modus operationis: in his a duobus excellent maxime operationes viuientium separatorum, quare, &c.

CAPVT VIII.

Quo modo, & ordine perficiatur generatio.

In hac quaestione duo videnda sunt. Primum, an simul introducatur anima geniti in materiam, an vero successiue. Secundo, si successiue, in quas partes prius habetque locum quæstio in perfectis animalibus, integræque organizationis, nam de plantis, & alijs imperfectis bestiolis, quæ minimam organizationem requirunt, minima, aut nulla est dubitatio: quamuis proportionaliter applicari eis possit, quod de alijs dicemus. Videtur ergo quibusdam apud Galenum, generationem totam simul perfici, & animam simul incipere informare omnes partes animalis. Ratio eorum est, quia omnia membra corporis sunt sibi inuicem deferentia, neque vnum sine alijs posset perfecte exercere suum munus: ergo, cum anima vnitur corpori ad exercendas actiones suas, debet toti, & singulis partibus simul vniri, vt omnibus illis vi perfectæ possit. Alijs videtur partes quasdam animatis ante alias generari. Est siquidem mos naturæ, vt ab imperfecto ad perfectum procedatur: ergo priusquam integrum viuens constituatur, generabitur aliqua pars, cui successiue addantur membra alia, vt foetus perficiatur, atque ita in plantis experimur. Nam prius radices emittunt, deinde paulatim pullulant. Ars etiam, quæ naturam imitatur, ita procedit. Sic vero opinantes diuisi sunt: nam Galenus, & Hippocrates, quibus multi ex medicis consentiunt, asserunt primum omnium generari hepar, quod in hoc membro sit prima radix nutritionis, vt pote prima operatio in viuente necessaria. Alij vero, vt Aristoteles, & Auicenna, credunt cor primum omnium generari, quod sit membrum potissimum, à cuius influentia, & vitali calore membra reliqua dependent, eaque sublata animal subito moritur: ergo necessarium

Tum quod generandi actum non excedat essentialiter actum nutriendi.

7
Authorem sensus vniuersior.

SVARE Z
de Anoclis, op
re 6. dicitur, et
anima.

THOMAS

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

XIV

XV

XVI

XVII

XVIII

XIX

XX

XXI

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

XXXIII

XXXIV

XXXV

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

XL

XLI

XLII

XLIII

XLIV

XLV

XLVI

XLVII

XLVIII

XLIX

CL

necessum est ante omnia generari. Pro resolutione notandum, aliud esse loqui nos de modo, & ordine, quo partes corporis fabricantur: aliud de modo, & ordine, quo anima eas incipit informare.

1. *Affertio.* Prima conclusio. Animantium corpora fabricantur successiue. Hanc probat argumentum secundæ opinionis. Accedit, quod virtus seminis limitata sit, & finita: non ergo poterit in eodem instanti componere tot, ac tam diuersa membra, id quod etiam comprobatur experientia.

3. *Affertio.* Secunda conclusio. Hepar ante omnia membra fabricatur, ab illoque proceditur ad cor, à corde ad cerebrum, tum simul sunt membra alia, quæ hisce principalibus deferuntur. Ad probationem suppono, in viuientibus, de quibus agimus, triplicem esse virtutem: naturalem, seu nutritiuam: vitalem, quæ consistit in continua mutatione pulsus: ac sensitiuam. Prima relet in hepate præcipue. Secunda in corde. Tertia in cerebro, quæ omnia inferius probabuntur. Prima deinde imperfectior, & quasi fundamentum aliarum. Secunda vero perfectior quàm prima, imperfectior autem quàm tertia: & quæ ad illam consequuntur. Probatur iam.

2. *Affertio.* Tertia conclusio. Processus nature ab imperfecto est ad perfectum, atque ab eo quod se habet, vt fundamentum, tendens per medium vsque ad complementum rei, sed hepar est imperfectius inter hæc membra, & quasi fundamentum aliorum, cor vero medium, cerebrum rationem vltimam habet: ergo constitutio eiusmodi membrorum ordine præscripto procedit. Confirmatur primò. Quoniam natura semper incipit à facilioribus, hepar autem facillimè sit, quia imperfectum est membrum, solum ferè coagulationem sanguinis requirens, cor vero quia meliores dispositiones ac maiorem organizationem vendicat, difficilior formatur, multo tamen facilius quàm cerebrum, quod innumera habet organa, compositionemq; mirabilem: ergo, &c. Confirmatur secundò, quia experientia ostendit inanimantia in principio vi nutritiua polere sensitiuam existentem adhuc imbecillam, vitali autem mediocri, quod signum est in generatione seruatum fuisse talem ordinem. Aliam experientiam adducit Hippocrates lib. de natura infantis de muliere, quæ factū emisit fabricato hepate tantummodo.

4. *Affertio.* Circa secundum de ordine animationis, & introductionis animæ sentit Aristoteles secundum de generatione animalium, cap. 3. primò introduci animam vegetatiuam, deinde sensitiuam, & vltimò rationalem, quem sequitur D. Thom. 1. p. q. 118. a. 2. ad secundum, & questione 76. art. 3. ad tertium, & de potentia questione 3. art. 9. ad nonum: explicat verò de prioritare temporis, idemque videtur sequi Albert. Magnus tertio de Anima, ad finem, cap. vltimo, & Thomista communiter. Alij volunt ante instans introductionis animæ vltimæ in toto tempore organizationis non introduci aliquam animam in embrione: quosdam vero motus in illo apparentes fieri, vel ab anima matris, vel à formatiua seminis, quæ remansit: animam ergo ingredi in corpus iam perfectè fabricatum. Ita Alenlis 2. parte quæst. 87. memb. 3. art. 6. Alij opinantur embrionem à principio habere animam vegetatiuam, quæ processu temporis eadem realiter manens fiat sensitiuam, ac tandem rationalem. Quæ sententia rectè à D. Thoma impugnatur, si intelligat primam animam esse essentialiter tantum vegetatiuam instar plantæ, posteaque euadere sensitiuam, illud enim impossibile est, quia forma non potest transire ab vna specie in aliam: si tamen coincidat cum opinione sequenti, erit probabilis. Dicunt ergo alij cum primò corpus organizatur, statim introduci animam in generatione vltimò intentam, v. g. rationalem, vel quinam, prius tamen exercere opera partis vegetatiuæ, deinde alia: Aristotelem vero explicant de prioritare nature, aut operationis. Ita Albertus Magnus 1. de Anima, tractatu secundo, cap. pen. Martilius 1. de generatione, q. 6. ad 5.

Sit tamen tertia conclusio. Hepar prius tempore animatur, quàm alia membra. Probatur, quia illius operatio est operatio vitalis: ergo procedit ab anima, sed prius tempore exercet suas operationes vitæ hepar: ergo prius animatur. Minor patet, quia formato hepate paulatim procedit per intrinsecam sumptionem alimenti ad sui augmentum, & conseruationem, id autem fieri vitali modo planum videtur, cum fiat vniformiter secundum omnes partes. Et confirmatur primò. Nam hepar tunc temporis habet formam aliquam substantialem, aliquamque diuersitatem partium, & organizationem: illa ergo forma est actus corporis organici: ergo est anima. Confirmatur secundò. Nam processus nature est perfectissimus: optimus autem modus fabricandi corpus est vt constituto membro vno principali, statim exerceat sua opera vitæ, vt vitaliter fiat processus ad alia membra, qui modus generationis in plantis apparet manifestè: ergo, &c. Quarta conclusio. Cum primum cor fabricatur, informatur anima sensitiuam. Nam statim exercet opera talis animæ continuam palpitacionem efficiendo, motumque pulsus, atque influendo calorem vitalem in cetera membra.

Quinta conclusio. Probabilius videtur, animam qua primò informatur hepar, esse vegetatiuam tantum, & qua informatur cor, similiter esse imperfectam. Probatur, quia anima rationalis, v. g. vel alia perfecta, requirit maiorem multo organizationem, quàm sit solius hepatis, vel cordis, & quocunque horum membrorum deficiente, statim anima definit informare, vt experientia docet: ergo signum est, non posse informare vnum tantum, vel aliud membrum: ergo à principio generationis illa membra non informabantur anima perfecta, sed imperfectis alijs animabus, quasi medijs ad introductionem vltimæ animæ. Confirmatur, quia naturalis ordo generationis est, vt procedatur ab extremo ad extremum, per medium: ergo cum ex materia seminis inanimata debeat procedi ad generationem animalis perfecti, conueniens est vt fiat medijs quibusdam animabus imperfectis. Dices: ergo in generatione hominis prius generatur ex semine plàta, aut brutum. Respondetur, ante instans generationis hominis, produci quoddam viuens prædictum anima solum vegetatiuam, & inde aliud sola sensitiuam prædictum, esseque veluti partialia viuentia, & quasi vias ad alterius melioris introductionem, atque adeò non est inconueniens generari illa ex semine hominis, vel equi: an vero dici possint planta, aut brutum, quæstio est de nomine.

Sexta conclusio. Probabilius videtur, animam perfectam in eodem instanti generationis informare corpus perfectè organizatum ex membris saltem principalibus, quales hepar, cor, atque cerebrum. Hec probatur ex præcedentibus, patetque facillè. Nam perfectæ animæ requirunt corpus perfectè organizatum: ergo vt minimum requirunt tria illa membra, vt introducantur. Item si post generationem aliquod abscondatur, statim perit animal: ergo non potest absque illis membris conseruari: ergo nec à fortiori generari. Tandem animalia perfecta animam sensitiuam, & vegetatiuam perfectam habent: ergo ad illarum introductionem requiritur corpus aptum, vt integrum effectum recipiat, seu (quod idem est) ab anima formetur secundum omnem ipsius

perfectiorem, quod non contingeret nisi haberet animal tria haec principalia membra. Atque in sensu huius conclusionis verum habet opinio prima in numero primo asserens haec membra simul generari, Galenus verò, & Hippocrates iuxta alias conclusiones procedunt.

8. *Ad Arist. 1. in n. s. allatū*

Aristoteles denique falsum fundamentum posuit, solum cor esse membrum principale. Ad illius verò rationem respondetur, influentiam cordis esse quidem necessariam ad perfectam operationem animalis perfecti, quam tamen non habet donec perfectam animam obtineat, hepar verò dum sola imperfecta anima informatur, actione cordis non indiget, neque eget pulsū, cum animam sensitivam non habeat, neque item eget calore cordis, cum habeat sufficientem, & iuuetur à calore matris, ac seminis, quod adhuc durat. Simili ratione cor dum habet imperfectam animam, habet etiam imperfectum tactum à cerebro non dependentem: Forte autem quis dicat in generatione animalium perfectorum non postulari organizationem cerebri ad introductionem animae, cum non transcendat gradum sensitivum, ideoque poterit in corde introduci. Respondetur in illo gradu esse perfectam, proindeque indigere perfecta organizatione, quae sine cerebro non consistit.

*Quorundam eiusdem ex-
plicatur.*

CAPVT IX.

Qua sit potentia nutritiva, & augmentativa.

1. *Potentia anima vegetativa quot vulgo numeretur.*

POST obiectionem, & actiones, dicendum sequitur de potentijs vegetativae animae, quae tres distinguuntur, nempe nutritiva, generativa, & augmentativa, cuius divisionis rationem S. Thomas reddit suprà, quia vivens indiget principio, ut producatur: productum verò necesse est, ut perfectum itatum quantitatis acquirat, ac demum, ut in acquisito conferuetur. Ad primum autem generativam potentiam dirigitur, ad secundum augmentativam, ad tertium nutritivam. De prima ergo videamus, quam illa sit. Qua in re sunt variae sententiae, quidam autem virtutem nutritivam esse qualitatem ab anima distinctam realiter, & vocant calorem naturalem re, & specie distinctum ab elementari. Alij verò calorem esse eiusdem speciei, sed hi solo loquendi modo inter se differunt, conveniunt siquidem quod in vegetabilibus praeter quatuor primas qualitates ponant aliam quae potentia nutritiva dicatur, atque si calor naturalis vocetur vel elementaris est accidens commune: ergo sententiae est Themist. 2. de Anima, cap. 18. Philopon. ibid. fol. 49. col. 1. & Alexander, Albertus item tract. 2. cap. 10. à quibus si roges, quisnam sit proprius actus huius potentiae: respondent esse dirigere calorem naturalem ad actum nutritionis.

Discutitur prima pars tituli, quam sit nutritiva. Opinio 1.

2. *Arguitur pro eadem primo.*

Hanc opinionem infirmat Aristoteles secundo de generatione animalium, cap. 4. ubi inquit incrementum provenire à facultate, seu virtute animae, velle calore tanquam instrumento, & in 2. de Anima, textu 41. & 50. ait animam vegetativam uti duplici instrumento ad suas actiones, quod dicti authores exponunt de potentia nutritiva, & calore. Ratione probatur primò, nam potentia nutritiva est propria passio animae, sed calor mixtorum vel elementaris est accidens commune: ergo distinguuntur. Et confirmatur. Nam potentia nutritiva diversorum speciei, est diversae speciei, calor autem est eiusdem speciei in omnibus: ergo distinguuntur. Secundo arguitur. Anima est elevatior forma, quam forma elementaris: ergo debet uti elevatiori instrumento ad suam actionem, nam instrumentum debet proportionari principali agenti: ergo praeter calorem communem, indiget anima alia potentia. Tertiò arguitur. Nam calor elementaris intenditur, & remittitur: potentia autem nutritiva minimè, est enim potentia ab anima fluens, & invariabilis, permanens cum ipsa: ergo, &c. Quartò hoc videtur commune alijs potentijs animae, ut supponant primas qualitates, non vero includant. Nam visus indiget humiditate cum diaphaneitate ad suum actum, tactus etiam praerequirat certum temperamentum primarum qualitarum: ergo similiter de nutritiva potentia sentiendum. Secunda opinio asserit actionem nutritivam fieri à solo calore naturali, qui licet eiusdem speciei sit cum elementari, vni tamen animae, ut instrumentum in virtute illius, potest attingere introductionem illius in materiam, nulla alia qualitate concurrente, & hanc sententiam videntur sequi Thomistae.

Arguitur secundo.

Pro resolutione est advertendum, actionem nutriendi essentialiter consistere in perfecta assimilatione elementi ad substantiam aliti vitaliter facta, qui modus in eo est ut conversio fiat per applicationem, distributionemque alimenti ad omnes partes viventis cum reiectione superflui. Vnde triplex genus actionum videtur in nutritione concurrere. Primum est earum actionum, quae remotè concurrunt, ut tractio, & retentio alimenti, expulsioque excrementorum. Secundum est earum actionum, quae proximè accedunt, & disponunt ipsam materiam ad introductionem animae. Tertium est actio ipsa inductiva animae in materiam cibi, in qua planè consistit substantialis nutritio.

Hoc supposito sit prima conclusio. Virtus à qua procedit actio inductiva animae in materiam cibi, non est aliquod accidens, sed ipsamet animae vivens, quod nutritur, atque in viventibus quae acquirunt partem novam formae, pars ea educitur de materia cibi immediate ab anima aliti: in viventibus verò ubi nova non acquiritur forma, veluti in homine, ipsamet anima vim habet vivendi se materiae dispositae, & sibi applicatae abique alio agente extrinseco. Haec est sententia Durandi citati in cap. 1. huius libri, & patet ex dictis à nobis 2. Physicorum, quia accidens non potest attingere productionem substantiae, nisi dispositivè tantum. Dices. In substantia chyli inducitur forma substantialis, & non anima, à qua ergo virtute inducitur: idemque argumentum esto de sanguine. Respondetur animam habere virtutem inducendi formas imperfectiores, quae via quaedam sunt ad perfectiorem. Dices ulterius. In viventibus in quibus acquiritur pars formae, si contingat partem acquisitam esse perfectiorem praexistentibus, (veluti si pars, à qua infirmata est membrum nobilius, denup per nutritionem accedat ad partem, quae praeformabatur minus nobile) à qua, quaso, virtute inducitur nova illa pars formae: Respondetur id fortè nunquam contingere, sed partem, quae actione sua efficit aliam, semper esse perfectiorem, quod si fortè aliquando ideueniat, tunc introductio formae in illam partem esse non poterit absque iuvamine alicuius causae vniuersalis, perfectioremque virtutem habentis.

Secunda conclusio. Virtus disponens materiam cibi est temperamentum primarum qualitarum, & non qualitas aliqua ab illis distincta. Oppositum huius conclusionis videtur intendere prima opinio, esse tamen videtur ex sententia Aristotelis 2. de partibus animalium, capite primo, & Galeni libello, de differentia morborum asserentium viventia exercere actiones suas medijs temperamentis. Ratione arguitur primò. Nam in rebus naturalibus temperamentum conferuans formam in materia, est virtus ad disponendam aliam

SVARE Z
de Angelis, op
re 6. d. 1. et
anima.

TOM TOM

D. V. 2.

materiam ad introductionem similis formæ: ergo idem erit in nutritione, quæ in aggeneratione quadam, & assimilatione substantiali consistit: neque adeo aliquid inusitatum innatura ponendum est sine necessitate. Antecedens patet inductione. Nam ignis ad generandum ignem non disponit materiam, nisi proprijs dispositionibus, nempe calore, & siccitate, idemque est in alijs elementis, & in mixtis etiam: vinum enim non conuertitur aquam nisi medio virtuali calore. Et ratio vniuersalis est, quia ad conuersionem vnius substantiæ in aliam, ideo requiritur alteratio, vt disponatur materia, non potest autem melius disponi, quam per easdem dispositiones agentis: ergo hæc sufficiunt, omnia verò alia superflua sunt. Explicatur. Nam in osse, v.g. est forma, & materia, ac tale temperamentum qualitatum, ex quo resultat certa densitas, durities, &c. ergo si os alteret medullam, & simili temperamento illam disponat, resultabit eadem densitas, & durities, aggenabiturque pars osis: id ergo sufficit, ac proinde superflua sunt potentiæ alia.

6. *Probatur 2.* Secundo arguitur. Nam diuersæ partes viuientis diuersam generant substantiam, vt hepar sanguinem, ventriculus chylum, &c. ergo vel illa diuersitas provenit ex ratione potentiæ nutritiæ, vel ratione diuersorum temperamentorum. Si primum, sequitur in singulis membris heterogeneis esse ponendam diuersam potentiam nutritiuam, quod etsi concedant Viguerius in institutionibus theologicis cap. 1. Ferrar. 2. contra gentes, cap. 73. Apollinaris 2. de Anima, art. 2. q. 9. absurdum tamen est, ac sine necessitate dictum: debet ergo concedi secundum, quod est verissimum: nulla ergo alia ratione caro adgenerat partem carnis, & os partem osis, quia habent diuersum temperamentum, diuersimodeque disponunt materiam sibi applicatam. Et confirmatur experientia. Nam vnaquæque pars generat partem sibi similem: ergo id accidit, quia introducit in illa similes dispositiones: ergo per eas fit dispositiue nutritio, & non per aliam qualitatem.

7. *Probatur 3.* Tertiò arguitur. Nam vel illa potentia nutritiua aliquid immediatè operatur circa nutrimentum, vel nihil. Primum dici non potest, quia vel erit aliqua potentia sibi similis, vel aliqua primum qualitatum, vel est ipsa formæ substantialis inductio. Nihil istorum potest dici probabiliter: nam potentia vitalis non est actiua sibi similis: atque si esset, id certè faceret post conuersionem alimenti, ac adeo illa potentia non concurreret ad productionem. Iam ad efficiendas primas qualitates necessariae non sunt alia præter ipsas primas. Ad formam denique substantialem vel non potest attingere per se accidentalis potentia: vel si potest, nulla alia est, quam quæ materiam disponit. Si verò detur secundum, nempe illam potentiam nihil immediatè efficere, sed vti solum calore, vt instrumento, illumque dirigere, quod prima opinio videbatur asserere, id facile improbat, quia potentia tribuit substantiæ, vt operetur, potentiæ verò ipsi non tribuitur alia potentia, vt inductione patet, & ratione, quia alias esset processus in infinitum. Nam qua ratione vna potentia vteretur alia, eadem ratione illa potentia postularer aliam ac præterea modus ille, quo potentia nutritiua dirigeret calorem, eoque vteretur, intelligibilis non est, & superflua, nam qui quid fingatur non potest calor nisi calefacere, neque ratione illius directionis potentia vniquam periret, quod per se ipsa non posset.

8. *Ex his sequitur tertia conclusio.* Calor viuientis dispositiue tantum efficit digestionem, & decoctionem, vnde eiusdem speciei est cum elementari. Prima pars constat ex dictis, quia accidens

tantum dispositiue attingit ad generationem substantiæ. Secunda verò pars suadet. Nam viuientis calor ipsemet est, ex quo conficitur temperamentum mixti, sed talis calor elementaris est: ergo, &c. Confirmatur. Nam superfluum est multiplicare species calorum absque necessitate. Et hæc sanè est sententia Aristotelis 2. de Anima, textu 41. asserentis ignem esse concausam nutritionis, nimirum eius virtutem, & textu 50. ait calidum operari decoctionem, neque vniquam distinxit Aristoteles duplex calidum, idemque habet de sensu, & sensibili, c. 4. de iuuentute, & senectute cap. 4. colligitur etiam ex 2. de partibus animalium cap. 6. & 7. vbi legitur calorem esse facultatem qua anima exercet hanc actionem, quod repetit etiam lib. 3. cap. 6. & 9. item citato loco de iuuentute, & senectute expressè docet decoctionem neque sine anima, neque sine caliditate esse, *calore enim, ait, concoquunt omnia.* Idem colligitur ex D. Thoma 1. parte quæst. 78. art. 2. dicente animam vegetatiuam esse imperfectiorē alijs, quod suam actionem exerceat media qualitate elementari. Idem tradit q. 10. de veritate, art. 1. ad 2. & q. de Auium. art. 13. & 1. de Anima, lectione 14. & lib. 2. lectione 3. in princ.

9. *Sed contra.* Nam Aristoteles 2. de generatione animalium, cap. 3. ait animalis calorem nequignè esse, neque ab igne originem ducere, & D. Thom. 1. partem os. part. quæst. 18. art. 1. ad tertium, vult calorem elementarem esse instrumentum virtutis nutritiue, seu caloris naturalis. Confirmatur. Nam calor animalis est viuificus, generat, ac nutrit carnem, ossa, & nervos, &c. elementaris verò non habet eiusmodi virtutem, quin potius de se destructius est viuientis. Propter hæc multi distinguunt duplicem calorem, calidum, & elementarem, calidumque aiunt esse viuificum, communicatumque viuientibus, ac distingui specie ab elementari. Ita Fernellius 4. Physiolog. cap. 1. Nyph. 1. Meteor. c. 3. Marcellus in suo lib. 2. de Anima c. 3. & alij: Ferrar. verò 2. contra gentes, c. 73. tres distinguit calores essentialiter diuersos, calidum, & elementarem, & vitalem.

10. *Sed immeritò hi calores multiplicantur, cum accidentaliter solum distinguantur, vt notauit* *Reclius Cai.* Caiet. optimè dicta quæst. 118. & latius Argenterius *retanus Ara.* lib. 1. de somno & vigilia, cap. 5. estque sententia D. *genterius* Thoma ad textum 41. libri 2. de Anima. Alexandri *Alii.* & Aegydi ibid. Albert. lib. 2. de anima. lib. tract. 2. c. 4. Bonauentura in 2. dist. 17. quæst. 2. Auerrois 7. colligit. c. 2. Saxonia lib. 2. de Anima, q. 5. Marfilij ibid. q. 4. Achilini lib. 2. de elementis, dub. 10. & aliorum. Ratio autem est, quia effectus horum calorum primarius, & proprius id est, nepe calefacere, neque calor aliquis viuificat modo alio, quam calefaciendo, & disponendo. Differentia verò est, quæ elementaris dicitur secundum se spectatus, ac sine villo temperamento. Vnde quantum est de se corrumpit, & disponit ad ignem, calor verò naturalis, seu vitalis est attemperatus secundum certum gradum, in quo intrinsecè consequitur rationem animæ, ac distingui solet contra igneam: de hoc ergo dicitur ab Aristotele, quod non ducat originem ab igne, quia non fit actione ignis, sed ab intrinsecò consequitur animam: huic autem calori vitali aliquando additur ab extrinsecò calor cibi, vel alius medicamenti ad decoctionem facilius exequendam, sicque dicitur tunc vitalis calor iuuari ab elementari, eoque vti ad actionem suam: non verò quod in animali ab intrinsecò sint duo calores: atque ita est interpretandus D. Thom. dicta q. 118. prima partis, & colligitur interpretatio ex eodem in 2. d. 19. q. 2. art. 3. vbi ait, in animali dari calorem naturalem, per quem exercet opera vitalia, & addit

& addit non quod calor hic non sit quaedam qualitas mixta, ratione cuius ignis dicatur mixtum animatum componere, sed propterea dicitur non elementaris, quia non est desumptus ab igne, sed ab anima ipsa: quod etiam ipsa experientia confirmant. Nam hic noster calor naturalis intenditur à calore elementari, & remittitur à frigiditate etiam elementari: sunt ergo eiusdem rationis. Hinc intelligitur, quo modo calor viuificet, nempe dispositiue in quantum complet temperamentum requisitum ad introductionem animae viuentis. Quomodo item dicatur producere aurum, vel argentum. Eodem verò modo calor Solis dicitur viuificans, quia cum sol sit causa vniuersalis, sua actione iuuat, & complet sapet temperamentum viuentis: concludamus ergo diuisionem illam caloris esse accidentalem, ac membra solum distinguere per respectus ad diuersas causas efficientes, vel ad diuersos effectus secundarios, sicque erit interpretandus Commentator de substantia orbis, cap. 2. & 12. Metaph. commento 18 ubi hos calores etiam distinguit.

Resolutio
contra priores
auctores.

11.
4. Assertio,
cui resistunt
medici plerique.

Ex quibus statuitur quarta conclusio. Non solum calor viuentis, sed etiam qualitates aliae complentes temperamentum, seu complexiones illius, concurrunt dispositiue ad nutritionem. Huic conclusioni contradicunt multi ex medicis, asserentes solum calorem, nulla alia qualitate prima concurrente, efficere nutritionem, & specialiter de frigiditate aiunt, quod per se nihil efficiat, sed per accidentem tantum, temperando scilicet calorem. Nam si daretur (inquit) calor temperatus sine frigiditate, idem efficeret. Ita quoque Albertus 2. de Anima, tract. 2. cap. 8. Auer. 4. Meteororū, & 2. de partibus animalium, cap. de cerebro, Zimara theoremate 72. Valles. lib. 5. controuers. cap. 11. ex Galeno lib. 3. de causis symptomatum, cap. 3. & Auicenna. 1. de prima primi, doctrina 6. cap. 3. qui autem frigiditatem non deseruiunt ad operationes vitales, quin potius illas impedire. Vnde experientia constat frigus stupefacere, vt in paralyti, priuare animam motu, & sensu. Confirmatur, inquit Valles, nam crescente calore non statim impeditur nutritio, maximè verò crescente frigore, quod signum est, calorem per se efficere nutritionem, frigus verò non item: temperat ergo solummodo. Vnde quando nimium est, plus iusto temperat, ideoque impedit: huc accedit communis vox Philosophorum dicentem calorem efficere concoctionem, nullam autem mentionem faciunt aliarum qualitatem, sic Aristoteles vniuersam concoctionem calore fieri scribit 3. Meteororum, cap. 9. & lib. 4. cap. 2. & lib. 4. de partibus, cap. 3. & lib. 4. de generatione animalium, cap. 1. Galen. quoque lib. 2. de naturalibus facultatibus ait concoctionem, & nutritionem, & omnem succi generationem esse ab innato calido, idem habet lib. 1. Aphorismorum, cap. 15. & libro 5. capite 22. & libro. 2. ad Glauconem.

12.
Sustinetur,
Ex probatur
praecedens
assertio.
Primo.

Nihilominus tamen conclusio posita videtur verissima, & illam confirmant omnia adducta pro secunda conclusione, nam id, quo viuens disponit alimentum, non est solus calor, sed totum temperamentum, quod probatur, quia cum ex materia cibi debeat fieri pars carnis, vel ossis omnino similis praexistenti, necessario debet habere temperamentum eiusdem rationis: huiusmodi autem temperamentum neque in solo calore consistit, neque ab illo solo fieri potest: ergo debet fieri à toto temperamento praexistentis carnis, vel ossis: ergo totum illud denuo factum concurrat dispositiue ad nutritionem. Secundo per nutritionem debent membra componi cum eadem organizatione carnis, vel ossis & c. huiusmodi autem organizatio non prouenit ex solo calo-

Secundo.

re, sed etiam ex alijs qualitibus primis, & saepe ex illis praecipue, vt dicitur ossis ex siccitate, & frigiditate: ergo requiritur actio aliarum qualitatum, praeter calorem. Tercio qualitates aliae sunt actiuae naturaliter: ergo simul agent cum calore: quid enim obstat? Quarto alimentum, quod conuertitur in substantiam aliam, cum eius sit pars, maiorem fortiter frigiditatem, quam haberet antea: ergo frigiditas fuit operata in conuersione talis alimenti. Atque haec est sententia Aristotelis 1. de generatione animalium, cap. 4. dicente incrementum prouenire à virtute animae, vtendo caliditate, ac frigiditate, vt instrumento.

Argumenta in contrarium facile soluntur. Nam frigus, & calor, & aliae qualitates deseruiunt operationibus viuentis, si sint in debito temperamento: in excessu verò impediunt, & corrumpunt, vt Aristoteles docet loco proxime citato: quia tamen calor magis est secundum naturam animalis, quam frigiditas, ideo huius immoderatus excessus magis nocet, ac magis impedit concoctionem, cum magis condenset, & minus agat. Nimis etiam calor, si adsit, impedit concoctionem, & saepe etiam succum conuenientem dissoluit. Ad communem vocem responderetur esse desumptum à principali qualitate, non verò à totali, & integra: sic enim dicimus, & ignem calore agere, eo quod actio siccitatis minor sit multo quam caloris: sic ergo in proposito actio frigiditatis est minima, ac saepe nulla, si forte habeant maiorem frigiditatem alimentum, quam sit necessaria nonnullis animantis partibus: respectu tamen earum partium, in quibus praedominatur frigus, certe frigiditas conducit plurimum ad periciendam nutritionem. Ex dictis intelligitur maximè, & facile quomodo ex eodem cibo generetur calor, os, neruus, & c. ab eadem nutritiua virtute: ratio enim est, quia temperamenta talium partium sunt diuersa: nam vna quaeque agit ad sui nutritionem per proprium sibi temperamentum: facit ergo sibi simile. Porro quaedam sunt membra destinata à natura ad praeparandum cibum omnibus membris, vt hepar, & ventriculus: haec ergo in prima decoctione non faciunt substantias omnino sibi similes, quia temperamentum non prouenit ad omnimodam similitudinem, attamen faciunt substantias valde similes propter propinquitatem temperamentum.

Quinta conclusio. Virtus attractiua, & retentiu expulsiuaque excrementorum potentia est realiter distincta ab anima, & à qualitibus primis, in se tamen vna videtur realiter. Prima pars probatur ex diuersitate agendi, attrahere enim alimentum & illud disponere, actiones sunt omnino diuersae ab actionibus primarum qualitatum: ergo & potentiae. Item in magnete virtus ad trahendum ferrum non est forma substantialis, nec temperamentum primarium, vt ostendimus in fine librorum de generatione, sed est specialis qualitas, idemque est in similibus alijs: ergo idem erit in viuentem dicendum de hac virtute attrahendi alimentum. Tandem qualitates primae, quod sint in animali, non ideo recipiunt nouam virtutem, & actionem: ergo temperamentum primarium qualitatum tantum potest agere simile temperamentum: ergo ad actiones alterius rationis, vt attrahere, retinere, & c. necessaria est noua virtus. Quod verò haec sit vna tantum, probatur. Nam illa tria se mutuo consequuntur, retentio enim est postquam terminus attractionis: eadem autem est virtus causans motum, & terminum: tunc vterius, retinere conueniens, expellereque disconueniens, habent inter se magnam vicinitatem: ergo ad haec sufficit eadem virtus, quae retinendo vnum expellat aliud.

Nonnulli quidem has omnes potentias volunt esse

SVARE Z
de Annelis, op
re 6. d. etum, et
anima.

TOM TOM

II III

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

D. V. 2.

esse distinctas, vt Vigerius, & Apollinaris ^{supra}, &
ex medicis nonnulli: Alij esse ipsum calorem natu-
ralem, vt Fernelius lib. 5. Physiologiae, cap. 4. quod
tamen diximus videtur probabilius: ac forte pri-
ma opinio pollet ad hunc sensum explicari, nempe
quod præter temperamentum disponens mate-
riam cibi necessaria sit specialis virtus animæ ve-
getantis, quæ distribuat alimentum, trahendo ad
singulas partes, ibique retinendo, & expellendo
superflua: quo quidem modo dici posset esse po-
tentiam dirigere moderariq; actionem caloris
naturalis: at tamen quidquid sit de sensu opinan-
tium, quod à nobis expressum est verum videtur:
oportet tamen addere virtutem attractionis, quæ
diversitatis rationis apparere in membris diversis,
diversitateque magnam in huiusmodi actionibus
præferentibus, hic in hepate specialis virtus ap-
paret ad trahendum chylum in renibus, alia di-
stincta ad trahendum serum, & in liene similiter,
&c. sicut in diversis herbis diversæ est virtus iuxta
diversitatem tractionis, & actionum.

16
Iam ad argumenta prima opinionis. Ad primum locum Aristotelis patet expositio ex dictis: vel forte eo loco per facultatem animæ intelligit Philosophus principalem illius virtutem. Ad secundum locum respondetur Aristotelem per nutrimentum intellexisse instrumentum separatum: calorem vero coniunctum, vt exponit Themistius, Simplicius, Commentator, & alij. Ad primam rationem dicto potentiam nutrimentum, si fumatur pro virtute alimulatrice esse ipsam animam realiter: si pro virtute trahente alimentum, esse passionem animæ a calore distinctam: si pro virtute disponente, ipsum esse temperamentum viuientis, quod in diuersis viuentibus est diuersum. Ad secundum iam tribuimus animæ virtutem quandam perfectiorem, ac temperamentum ipsum perfectius est, neque est opus alia virtus, quia nutriendi actio inter vitales infima est. Ac tertium potius nutritiua virtus remittitur, atque intenditur ad intentionem, & remissionem caloris, vt experientia docet. Ad quartum exempla sunt falsa, nam sensorium sensus non est instrumentum effectiue concurrens cum sensu ad actionem, sed subiectum est potentie, quod oportet comode dispositum esse: dicitur autem organum, quod fit instrumentum animalis, non vero potentia.

17
*trahit: iam
 pari fecun-
 ditate.*
Prime.
Secunde.
Terti.

Ex his colligitur quid dicendum sit de potentia
 augmentatiua, cum enim nutritio, & auctio ead-
 em actio sint, eadem etiam erit potentia. Primo,
 quia qua virtute alimentum conuertitur in sub-
 stantiam aliti, eadem acquiritur quantitas illius,
 que si lit maior, quam deperdit, dicitur augmen-
 tatio. Secundò, quantitas nò producitur nisi cum
 substantia: eadem ergo virtus est acquiritiua sub-
 stantiæ, & quantitatís. Tertiò virtus productiua
 quantitatís non est alia quantitas: est ergo eadem
 virtus, quæ producit substantiam. Antecedens
 certum videtur apud omnes, qui profecto nullam
 physicam actionem quantitati tribuunt. Conse-
 quentia verò inde suaderetur, quia quidquid aliud
 assignetur, posterius est augmentatiue, ac proin-
 de principium illius esse non poterit. Confirma-
 tur etiam exemplo ignis, nam eadem virtus nu-
 tritur, & augetur suo modo. Atque hæc est senten-
 tia Aristotelis 1. de generat. cap. 5. vbi ait nutritio-
 nem, & auctiõnem esse eandem actionem, & alibi
 sæpe, sicut calori naturali tribuit nutritionem, &
 augmentatiõnem, vnde cap. 4. de sensu, & sensibi-
 liti ait calidum augmentare. Idem repetit 3. de par-
 tibus, cap. 6. confentit Philoponus 2. de Anima,
 fol. 49. col. 3. Themistius c. 17. Durandus in 1. dist. 3.
 p. 2. quæstione 2. art. 1. oppositum quidem insinuat
 Albertus 2. de Anima, tract. 2. cap. 9. & tenet aper-
 te Venerus, & Thienensis textu q. 10. Iandunus q.

13. Apollinar. quest. 9. Iuellus quest. 18. Sed fortasse putarunt in auctores actionem nutritiam, & augmentatiam esse distinctas omnino, ac minime subordinatas, quod cum falsum sit, constat eandem virtutem ad eas ordine suo exercendas sufficere, cum vulgare sit in philosophia actionem vel effectum primum, & secundarium, virtutes distinctas non arguere.

Oppones tamen. Si potentia augmentatiua ipse est calor naturalis : ergo quando calor ille durauerit , ac viguerit , tandiu durabit augmentum : consequens verò falsum est. Nam pueritia tempus est augmenti, teste Galeno , & Auicenna , non autem iuuentus , & tamen non minus viget calor in iuuentute , quàm in pueritia. Respondetur ex Alberto supra cap. 6. dicimus esse , in pueritia enim membra sunt mollia , quod necessarium est , vt alimentum possit per illa discurrere , omniaque augere : at in iuuentute iam membra duriora sunt propter maiorem exsiccationem , & hinc est , quòd pueri plus , quàm dimidium suæ quantitatis circa septimum annum obtineant , postmodum verò procedit augmentum vsque ad vigesimum primum remissius communiter loquendo : post vigesimum primum verò non fit augmentum secundum longitudinem , quòd ossa multo duriora sint , procedit tamen secundum latitudinem crescente & pinguescente carne , quæ mollior est. Vnde colligi potest ratio , quare plus alij , quàm alij crescant stante equali calore naturali , nam quidam exiguam habent humiditatem , multam verò siccitatem , ideoque à principio ossa habent duriora , quæ difficilius dilatari valent.

Quærat fortasse aliquis, an potentia augmen-
tatiua, & nutritiua taliter formaliter distinguun-
tur. Respondemus negatiue proprie loquendo.
Habent ergo se, vt eadem potentia existens in di-
uersis statibus, sicut etiam accretio ipsa, & nutri-
tio formaliter non distinguuntur, sed per diuersos
respectus. Vt gebris augmentatiua possit auferri
manente nutritiua. Sed non recedat, vt plurimum
enim vigor illius potentie flaccescit, eadem quo-
ad entitatem suam permanente.

CAPVT X.

Quid sit potentia generativa, & an sit à nutritiva distincta.

In hac quaestione quidam sine distinctione opinantur huiusmodi potentiam esse qualitatem quandam realiter distinctam a potentia nutritiua; & ab alijs, quam videntur sequi expostores de Anima, textu 42. Alij vero credunt esse eandem cum nutritiua, quod insinuat ibidem Aegidius, & aperte tenet Valles. lib. 2. controuersiarum, cap. 17. Sed in hac parte oportet vti distinctione, vt notat Albert. tract. 2. cap. 7. Nam in generatione viuientis due interueniunt actiones, prima est formatiua seminis ex materia sanguinis. Secunda est formatiua membrorum viuientis generandi: scilicet actio generandi membra viuientis ex materia seminis, in ipso autem semine due substantiae includuntur distinctae habentes formas, nempe substantia materialis, & crassa, & substantia spiritus in illa plantati: vnde in prima actione includuntur due productiua talium substantiarum, quibus omnibus actionibus attribui debet aliqua virtus. Quare triplex insurgit questio, prima, an virtus formatiua seminis, quantum ad partem materialem, & crassam, sit eadem cum virtute, qua generans se alit? Secunda, quae sit virtus formatiua dicti spiritus inclusi in semine? Tertia, quae virtus subiectetur postea in semine ipso, per quam possit corpus organicum effici.

Dico

Venet. 68
alii admer-
fant: s. rest-
cinnam.

18.
Obiectio cōtra paulo
ante resolu^{ti}
1a.

*Responsio ex
Albert.*

*Varietas in
accrescendo
tum in eodē,
tum in di-
uersis, unde.*

19
Nutritiva
& augmen-
tativa nec
formaliter
distingun-
tur.

1.
Prima opi-
nio quorūdam
expositorum
Aristot.
Secunda.

Notario ex
Alberto pro
resolutione.

Triplex hic
modanda
uastio.
Prima.
Secunda.
Tertia

bus perfectis. Quare Scotus hanc efficientiam, se-
mini denegauit, eamque tribuit calo. Sed eadem
difficultas urget de calo, quod naturaliter agit,
nec nisi calefaciendo, vel exsiccando. Galenus er-
go, vt etiam 2. Phisicorum dixi, diuinam (inquit)
hanc esse virtutem, & que procedere nisi ab aliquo habente
intellectum nequeat. Quod etiam Trimegisti. apud
Eugubinum c. 3. aperte sentit, dicens, *cognitio d filii ho-*
minem in vtero materno compositum, Cotamque opificii
artem diligenter perpende, & discite quis sit opifex, qui hanc
hominu pulchram, diuinamque imaginem fecerit, quis ocu-
los formauerit, qui nares & aures terebrauerit, quos ape-
ruerit, qui nervos tetenderit, aspice quot artes vnus mate-
ria, quot opera vna circumscriptio, diuinamque pulchra,
cunctarum mensura, cuncta coorsum, quis hac omnia fecit,
que mater, quis pater, nisi inuisibilis Deus, qui sua volunta-
te cuncta operatus est. Ego quidem certo hanc vir-
tutem esse altissimam, & multum ab alente di-
stinctam, quod etiam dictus Galenus libr. de for-
tium formatione asserit: attamen quid sit, & quo-
modo operetur, non assequor.

De virtute vero formatiua spiritus inclusi in se-
mine arbitror non esse distinctam ab anima viu-
entis generantis, si loquamur de virtute inductiua
forme substantialis, si autem loquamur de virtute
dispositiua, illa est calor vitalis, & cordis dispo-
nens materiam ad productionem spirituum vita-
lium, & ideo Arist. 2. de gener. animal. c. 1. aperte as-
serit virtutem formatiuam feminis esse calorem
naturalem. Non esset etiam improbabile putare
illam virtutem esse qualitatem aliquam distin-
ctam, & perfectiorem, sed in ea re nihil habeo cer-
tum, & exploratum. Ex his omnibus colligitur
diuisionem potentie vegetatiuæ, quæ tradi solet
in nutritiuam, augmentatiuam, & generatiuam,
non esse sumendam tanquam impotentias distin-
ctas realiter, sed potius dari ad explicandum actus
omnes animæ vegetatiuæ.

CAPVT XI.

Quodnam sit potentia nutritiua
subiectum.

In hac quaestione non querimus an sit in mate-
ria, vel in toto composito nutriendi virtus, nam
quid de hac re sentiendum, alibi diximus. Quæstio
ergo est, in quibus partibus viuents residet? Qui-
dam sentiunt talem potentiam non subiectari in
parte aliqua viuents, eo quod alteret eas omnes,
vnde in aliqua earum esse nequit, alias pars viu-
entis alteraret seipsam: sed hæc sententia impossi-
bilis est, quia nutriendi potentia est temperamen-
tum viuents, vt supra est ostensum: ergo in ipso
viuente residet. Quod si contendas esse proprieta-
tem, quæ animam comitatur, melius concludit
argumentum. Nam omnis proprietas consequens
formam debet esse in habente formam. Ad hæc ac-
tio nutritiua intrinseca est ipsi viuenti, si autem
potentia illa esset in subiecto non viuente, extrin-
seca esset viuenti, consequenterque nutriendi actio
esset illi extrinseca, nam illius est actio, cuius est
potentia: non esset ergo actio vitalis, neque seipsum
viuens nutrirer: certum ergo sit dictam poten-
tiam esse subiectiue in viuente.

Sed quaestio restat, an sit in toto, an in parte,
quam quaestione indecisam videtur reliquisse
Aristotel. libr. de spiritu, capite tertio. At in secun-
do de generatione anima, l. cap. quarto, & de iu-
uentute, & senectute l. capite quarto, quaestione
definit, dicens nutriendi potentiam esse in corde,
vel in parte proportionali quoad animantia, quæ
cor non habent: ab illaque communicari partibus
alijs. Sequitur etiam Auicenna Fen prima primæ,
doctrina 6. cap. 1. Porro illam communicationem

Francisc. Suarez de anima.

explicant aliqui fieri per spiritus naturales, Gale-
nus tamen libro sexto de placitis, virtutem nutri-
tiam, quam naturalem vocat, in hepate collocat,
sequeutus Platonem dialogo de Natura. Idem te-
net Albertus secundus de Anima, tractatu secun-
do, capite nono.

Circa has sententias supponamus id, in quo cõ-
ueniunt, membra omnia augeri, & nutriri. Quod
ostendimus in primo de generatione, ex eo, quod
omnia alimentum alterant, & conuertunt in sub-
stantiam suam. Vnde satis liquet non esse ibidem
omnino agens, & patiens, quod prima opinio opo-
ponebat. Secundo conueniunt quod in omni par-
te, quæ vitaliter nutritur, sit intrinseca virtus ad
se nutriendum. Ita Aristoteles libr. de iuuentute,
& senectute, capite secundo, dicens omnes partes
à primis vitæ rudimentis internum, & natium
calorem habere, quo cibum conuertit, idemque
colligitur ex 6. de historia, cap. 3. ex 2. de partibus,
cap. 4. ex 1. de generatione animalium, cap. 18. & ex
libro secundo, cap. 1. Consentit Galenus locis su-
pra citatis. Acceditque ratio, tum quia nutritio ac-
tio vitalis est ab intrinseco principio procedens:
cum ergo omnia membra nutriantur, omnia ha-
bent intrinsecum principium nutritionis. Tum
quia quoduis membrum informatur anima, atque
etiam fortitur præcipuum temperamentum, item
potentiam attrahendi, & retinendi alimentum:
hæc vero sola sunt principia nutritionis: ergo,
&c.

Ex quibus sequitur prima conclusio. Virtus nu-
tritiua non est determinata ad aliquod membrum
particulare, sed diffusa per membra omnia, quæ
proprie vitaliter nutriuntur. Hæc, inquam, ex di-
ctis satis habetur. Dixi tamen, quæ proprie vitaliter
nutriuntur, ad excludendum nonnulla, quæ in ani-
malibus propriam nutritionem non habent, sed
augentur per extrinsecam additionem, in quibus
proinde non est anima, neque propria virtus nu-
tritiua, quid autem in viuents vitaliter, vel
non vitaliter nutriatur, intelligendum ex modo
alimenti, an scilicet fiat secundum omnes partes,
conseruando eandem figuram, & proportionem,
quam exigit natura vniuscuiusque partis: tunc e-
nim nutritio vitalis erit: si vero non nisi per addi-
tionem nouæ partis ad aliquod extremum fiat,
tunc nutritio, & impropria est, ac veluti mortua.

Et hinc colliges in arbore proprie nutriri radi-
ces, truncum, ramos, folia, & fructus. Nam omnia
hæc habent distinctum modum nutritionis. In
animali etiam alio, atque alio modo nutriuntur
proprie caro, nerui, membranae, venæ, arteriæ, &
similia, imo etiam diuersimode sentiunt: ossa i-
tem proprie nutriuntur, & animam habent, vt
experientia demonstrat. Vnde Aristotel. 2. de par-
tibus, cap. 6. tribuit ossibus in alimentum medul-
lam, aitque habere teporem, id est, calorem remif-
sum. Similiter, & dentes nutritiuam vendicant,
vt patet ex proprio sui augmenti modo, & conti-
nuitate cum alijs partibus viuents, de quibus
proinde Aristoteles secundo de generatione ani-
malium, cap. 4. scripsit eiusdem esse naturæ cum
ossibus. Idem est iudicium de cartilagine, quæ pa-
rum ab osse differt, vt secundo de partibus, cap. 9.
dicitur, & tertio de histor. cap. 8. Quod etiam opi-
nor de vnguibus: sunt enim propriissime partes
animalis, ac per se ordinatæ ad quandam vitalem
actionem, nempe ad firmiter apprehendendum,
vt Galenus obseruat primo de vsu partium, in
principio. Adde vngues crescere secundum omnes
partes, seruata eadem figura, & proportionem in-
star aliorum membrorum, vnde reuulso forte
vngue alter paulatim generatur non minus, quàm
os, vel neruus: atque hæc est sententia Galeni de
anatomicis administrationibus, cap. vlt. in fine,
& Diui

Tertia opi-
nio Galeni,
ex Platone,
quam sequi-
tur Albertus.

3
Duo in qui-
bus conue-
niunt dua
prima opi-
niones.

4
Prima as-
serio, & vn-
de constat.

5
Corollarium
de vitalitate
partium in
plantis, &
animantib.

Vide aucto-
rem ad 3. p.
tomo 1. diff.
15. sect. 7.
Contimb. l. 1.
de gener. c. 4.
q. 23. qui a-
liis refertur.

addit tamen eum arteriarum sanguinem participari à venis, vnde solum à corde pendet quoad maiorem calorem, subtilitatem, accidentalemque perfectionem.

Sed quæret aliquis, an sanguis possit ab alio, quam ab hepate generari. Ex dictis enim negandum videtur, ideo namque dicitur hepar primum nutritionis principium, quia est fons sanguinis, quod simpliciter verum non esset, si posset alibi generari. In hoc dubio medici conueniunt sanguinem in venis etiam generari: de modo autem, & principio, à quo fiat, dissident. Quidam aiunt generari ab hepatis virtute ibi transmissa per quosdam spiritus naturales. Quæ sententia mihi displicet, quia superflua, & contra Galenum l. 1. de locis patientibus, ubi in virtutibus naturalibus humifmodi influxum diserte negat. Et ratio est, quia omnia instrumenta nutriendi naturaliter operantur per temperamenta sua ad assimilationem materię, in quam agunt: non ergo vim illam aliunde mutantur. Alij fatentur fieri sanguinem à venis per propriam ipsarum virtutem, quod etiam falsum est, quia temperamentum venarum dissimile est à temperamento sanguinis. Dicendum est ergo venam non generare sanguinem, hunc tamē posse alium in venis procreare, quod probatur, nam sanguis actius est, cum sit calidus, & humidus: ergo potest generare sibi simile ex pituita, vel alio humore sibi in venis admixto, quod facilius continget, si sanguis iuuetur à calore partium adiacentium: & adhuc perfectius in venis hepatis vicinioribus propter vberiorē illius sanguinis calorem ex ipsius hepatis vicinia, quemadmodum indicat Galenus 4. de vsu partium, cap. 17. & libr. 5. de locis patientibus, cap. 7. hoc autem non tollit, quod hepar sit primum principium nutritionis, cum absolute totus sanguis ab illo doceat originem, sicut vinum originem ducit à vite, licet in dolio possit gutta aquę in vinum verti, actione vini in dolio contenti.

C A P V T XII.

Quidnam sit subiectum generatiue potentie.

HÆc quæstio per quędam dubia melius, & breuius resoluetur, quorum primum est, an hæc potentia in omnibus viuientibus, aut tantum in quibusdam inueniatur. Dicendumque in quibusdam tantum dari: quoniam actio generandi à quibusdam tantum potest exerceri: ergo potentia tantum reperitur in illis: potentia vero ibi tantum reperiri potest, ubi & actus. Instabis, omnia viuentia habent calorem naturalem, potentia autem seminis elaboratrix, ipse est naturalis calor: ergo, &c. Occurrendum non quemlibet naturalem calorem esse productum seminis, sed attemperatum, qualem non obtinent quilibet viuentia sine discrimine. Ad hæc naturalis calor primo decoquit alimentum ad nutritionem viuentis requisitum: inter viuentia vero sunt, quibus tantum suppetit facultas præparandi, quod ad propriam sustentationem, & conseruationem sufficit ergo, &c.

Secundo dubitari potest, an generandi potentia solis viris insit, an etiam fœminis? Aristoteles 1. de Generatione animalium, cap. 2. & 20. & 15. de animalibus, cap. 25. & 26. sentit solum inesse viris, ait enim virile semen totam efficientiam in generatione sortiri, fœminam vero semen non emitte- re, sed ministrare materiam, oppositum docuerat Hippocrates lib. de Genitura, & lib. de animatio- ne fœtus, cui accessit Galen. lib. de spermate. Nos hanc quæstionem tetigimus 2. Phisicorum, q. 3.

ubi Hippocratis opinionem probabiliorē cen- sumus. Vnde addimus potentiam generatiuam esse eiusdem rationis in maribus, & fœminis. probaturque ex dictis suprā. Nam potentia genera- tiua duo efficit in femine, crassam scilicet substan- tiam, & spiritum in ea complantatum: potentiam ad primum cōstat communem esse, cum substan- tia illa non aliud sit præter sanguinem digestum, & decoctum ad nutritionem quorundam mem- brorum: in fœminis autem virtus est ad coquen- dum sanguinem illo modo, cum illum interdum emittant: ergo, &c. Quod deinde possint femini vim effectiuam imprimere probatur: quia fortasse non possent ex defectu natui caloris, quod falsum esse constat, cum fœminę sæpe sint calidiores vi- ris: vnde citatus Hippocrates scribit fœminas e- mittere interdum calidius semen, & efficacius, quam viros, effectusque ipse comprobatur, nam sæpe filij simillimi matribus nascuntur, quod non nisi ad virtutem effectiuam referri potest. Nam si- militudo prouenit ex forma inductiua: effectus ergo assimilatur inducenti: ergo mater actiue concurrat, & de his satis.

Superfunt tamen argumenta duo, Theologi- cum vnum, Phisicum aliud. Theologicum est non videri necessarium, vt mater semen ad prolem e- laboret, illudque suppetit generando ne alio- quin virgini matri, quę Christum Dominum ve- rissime genuit, prædictas actiones attribuire co- gamur, quę tantę integritati videntur derogare. Sed hac de re suo loco. Secundum argumen- tum phisicum, quoniam si fœmina habet vim ef- ficienti senten, se sola posset concipere, & genera- re: nam intra se habet materiam, ex qua habet etiam vim actiuam: ergo non est necessarium virile semen. Respondetur, licet possit fœmina se- men procreare, non tamen adeo efficax, vt suffi- ciat ad formationem fœtus sine commixtione vi- rilis seminis. Adde, si complexio fœminę minus calida sit, semen quoque minus erit sufficiens: si ve- ro nimis calida, fortius quidem semen suppetita- bit, materia tamen ad generandam prolem mi- nor erit ob vim caloris nihil superflui ex alimen- to relinquentis.

Iam tertio dubitabit aliquis, quę nam viuē- tia generandi potentia destituantur. Aristoteles 2. 3. Dubium. de Anima, cap. 4. docet productionem sui similis conuenire viuētibz perfectis, si membris debi- tis orata non sint, quorum est proprium ex femi- ne oriri. Tria ergo videtur postulare in viuente, vt possit generationem exercere: primo vt sit perfe- ctum, id est, in ætate sufficiente ad illum actum. Secundum est, ne viuens sit orbatum, aut natura- liter impeditum, quales execti, frigidi, & similes, de quibus Aristoteles 3. de historia, cap. 1. & 2. & 5. de Generatione. cap. 7. & sect. 10. problematum, quæst. 25. huiusmodi sunt viuētia, quę in tota specie carent hac virtute, recensetque Aristotel. 3. de gener. animal. cap. 6. Tertium requisitum est, vt viuens ex femine productum fuerit, quod vide- tur addidisse ad differentiam eorum viuētiũ, quę ex putrefactione, vel ex mixtione elementorũ absque femine generantur, de quibus ipse a- git 5. de hist. cap. 1.

Vnde innuit animalia ex putrefactione genita non habere virtutem sibi simile generandi, atque adeo specie distincta esse ab ijs, quę fiunt ex femi- ne. Idem insinuat 2. de generatione animalium, cap. 1. ubi Commentator id affirmat, indicatque D. Thom. in 1. distinct. 10. artic. 5. de verit. quæst. 12. cum genitũ artic. 2. ad 4. de potentia, quæst. 3. artic. 11. ad pri- mum, & aperte Iandunus 7. Metaph. quæst. 14. Sed quid in hoc sentiendum sit, diximus in 2. Phisico- rum, tractaturque libr. 7. Metaph. ubi Sencinas q. 1. Iauellus quæst. 11. Antonius Andreas quæst. 8.

Obiectio pri- ma contra superiorem doctrinam, de qua vide auctorem tom. 2. in 3. p. dist. 10. Obiectio 2.

4. Dubium.

Tria ad vim generandi necessaria. Primum. Secundum.

Tertium.

5. Angenia ex puri mace- ria eiusdem speciei sunt ex femine, de qua vide Conimb. 1. de calo c. 3. q. 7.

& 11. Scot. in d. 1. q. 7. Caiet. 3. part. q. 28. art. 1. Ferrar. 3. contra. cap. 69. qui omnes tradunt opinionem positam à nobis citato loco Phylcor. Aristoteles autem loco illo de Anima exponendus est de ijs speciebus animalium in quibus non est diffinitio sexuum: nam hæc vel propriè non generant, vt de anguillis refertur 6. de historia, cap. 15. & 16. vel non nisi rem dissimilem in specie, vt de bombyce dicitur, ac de ijs, quæ oua pariant absq; commixtione maris: atque ita exponit ipse Aristoteles lib. 1. de Generatione animal. cap. 1. & 16. & libro 5. cap. 1. 3. & 9. & sect. 10. problematum, quæst. 14. Plinius lib. 10. histor. cap. 68.

6
An omne animal quod ex femine produciatur nasci possit ex putri materia.
Leges, si placet, auctores h. c. de angelis, cap. 38. enim, o.

Ad Verò omne animal ex femine genitum possit etiam ex putrefactione generari, vt putauit Auicenna lib. de diluio, & libro 15. de animalibus, quæstio est alio loco tractata, solum est aduertendum Augustinum epistola 49. ad Deo gratias, & 3. de Trinitate, cap. 7. videri ex parte consensisse opinioni Auicennæ, quatenus ait serpentes Magotum opera factos, fuisse veros, cum tamen non fuerint ex femine: fortasse verò non erant animalia perfecta, vel certè dæmon potuit supplere aliunde semen atque quod serpentium iam dispositum ad generationem.

7 Vitimò dubitari potest, quia in parte animantis
 subiectetur potentia generatiua, sive formatiua
 feminis. Hippocrates libello de genitura, & lib. de
 locis, & aquis, quem sequi videtur Albertus 2. de
 Anima, cap. 7. tractatu 2. ait femen decidi ab om-
 nibus membris videntur, vi in illo continetur fi-
 gura omnium membrorum, iuxta quam senten-
 tia potentia factiua feminis erit diffusa per om-
 nia membra. Hanc sententiam improbat multis
 Aristoteles 1. de Generatione animalium, cap. 17.
 & 18. & Galen. sepe, ac D. Thomas 1. par. quest. 119.
 art. 2. & in 2. dist. 20. quest. 2. art. 1. Primo, quia ideo

Secunda. necessaria foret decisio feminis ex membris omnibus, vt illud posset membra finilia efformare: hæc autem ratio nulla est, quia licet generanti vnum, vel alterum membrum desit, poterit integrum filium procreare. Secundò semen deciduum ab omnibus membris, vel simile omnibus est, vel non: non primum, cum ibi non cernantur, aut ossis durities, aut cordis fibræ, variazque eorum figura, &c. Si autem non est simile, cessat ratio illa decisionis, sicutq; proinde est omnium membrorum effigies in semine. Tertiò posita illa membrorum effigie, actio eorum esset confusa, cum ibi nec superiores partes, & inferiores, neque dexteræ à sinistris distingui queant. Quarto si ex omnibus membris decideretur semen, cum decidatur ab utroque parente, deberet semper vim habere ad efficienda membra sexus viriisque, quod est aperte monstruosum: certum ergo est, non in omnibus membris, sed in aliqua certa parte virtutem prædictam subsistere.

ijdem, vel ab alio nobiliori membro fiat, vt à corde, vel ab hepate, in quo residet naturalis facultas. De qua re nihil certi habeo: apparet tamen probabile non fieri ab infimo aliquo, & ignobili membro, sed forte à corde, cuius est procreare vitales spiritus, viuentibus etiam alijs partib. principalibus, vt debitum temperamentum, & virtutem semetipsum tandem recipiat, aptumque vndeque instrumentum euadat ad mirabilem illam organizationem peragendam.

Ex quibus omnibus licet colligere ex qua materia, atque forma semen fiat, materia quidem ex sanguine defumitur, fortasse tamen diuerso modo, nam r. dior illa feminis pars immediate lumen videtur ex ordinario sanguine, at ubi ubi alia, quam spiritum ibidem inclusum aiunt, non immediate, quia sanguis crassior est, unde creditur esse ex spiritu aliquo vitali, quod sentit Vales. lib. 2. cap. 16. Similiter de forma feminis distinguendum: nam quæ crassam illam partem feminis informat, ad gradum animæ non pergit, sicut & forma sanguinis: forma verò inclusi spiritus pergit, vt in 2. Phisicor. docuimus. Quam sententiam sequitur etiam Germanus in Epitom. librorum de Anima, & Iacobus de Forliuo ad 3. Canon. Auicennæ, insinuatque Caietanus 1. part. quæst. 118. art. 1. at enim habere corpus heterogeneum, & ad hoc citat Albertum, ac suadet, quoniam forma illa feminis actionem vendicat superioris rationis, organizandi scilicet corpus ad generationem viuens, quod est opus vite. Neq. tamen dicitur instrumentariè tantum operari. Nam cum semen separatim sit à viuentē, proindeque ab illa non iuuetur, oportet nasci formam actiui proportionatam: potestq. id colligi ex Aristotele 2. de Anim. cap. 1. in fine, vbi ait corpus potentia viues esse, quod animam actiui possidet: cuiusmodi, inquit, est semen, & fructus, constat autem fructus viuere, vt patet ex dictis, atq. ex principio citati capitis primi.

Contrarium tamen huius infnuant Themi-
stius, Simplicius, Philoponus, Albertus, & Agri-
dus 2. de Anima; text. 10. & D. Thom. 1. p. 118 art. 2.
ad 3. & 4. & de potentia quest. 3. art. 9. ad 9. & art.
112. Verum D. Thomas tantum significat, formam
illius feminis non esse animam in genito intro-
ducendam, id enim tantum probat eius ratio,
quod materia feminis non sit disposita non nega-
ret vero D. Thomas dictam feminis formam al-
tioris esse rationis à formis inanimatorum, atque ar-
adeo attingentem gradum animarū, quia tamen
anima imperfecta est, & quasi via ad aliam, ideo
fortasse perfectam virtutem nutritiū non est
sortita: sed generatiū tantummodo, velia-
ctionem etiam nutritiū exercet, tarda est, & re-
missa, ideoq; maiori tempori consensui abque
applicatione alimentī, vt vegetabilū feminibus
deprehendimus. Vltima quæstio hic esse poterat,
quid semen efficiat in generatione viuientis, & an
attingat effieci eius formæ productionem:

Di Phy
) : (

ELEN.